

**SPRAWOZDANIE
Z WYKONANIA ROCZNEGO PROGRAMU DZIAŁANIA
ZESPOŁU LUBELSKICH PARKÓW KRAJOBRAZOWYCH
ZA 2017 r.**

Kukułka krwista, fot. P. Łapiński

Spis treści

Wstęp	3
I. Ochrona przyrody, walorów krajobrazowych oraz wartości historycznych i kulturowych	4
II. Organizacja działalności edukacyjnej, turystycznej oraz rekreacyjnej	20
III. Współdziałanie z w zakresie ochrony przyrody z jednostkami organizacyjnymi oraz osobami prawnymi i fizycznymi	43
IV. Działalność opiniodawcza	50
V. Modernizacja oraz prace remontowe	50
VI. Informacja z realizacji wydatków budżetowych za rok 2017	51
VII. Informacja z realizacji dochodów budżetowych za rok 2017	56
Zakończenie	56

Wstęp

Zgodnie z § 13 pkt 2 Statutu Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych, stanowiącym załącznik do uchwały Nr XXXIII/451/2017 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 28 sierpnia 2017 r., Dyrektor Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych każdego roku opracowuje i przedkłada do zatwierdzenia Zarządowi Województwa Lubelskiego sprawozdanie z wykonania rocznego programu działania za ubiegły rok. „Sprawozdanie z wykonania rocznego programu działania Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych za 2017 r.” to kompendium wiedzy o działalności tej jednostki. Sprawozdanie dotyczy realizacji Programu działania Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych na 2017 r. przyjętego uchwałą CLXI/3255/2017, Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 7 lutego 2017 r.

W dokumencie najwięcej miejsca poświęca się działalności w zakresie:

- ochrony przyrody, walorów krajobrazowych oraz wartości historycznych i kulturowych,
- organizacji działalności edukacyjnej, turystycznej i rekreacyjnej,
- współdziałania w zakresie ochrony przyrody z jednostkami organizacyjnymi oraz osobami prawnymi i fizycznymi,
- działalności opiniodawczej,
- modernizacji oraz prac remontowych.

Sprawozdanie zawiera również informacje z realizacji wydatków budżetowych za rok 2017. Poniesione wydatki uwzględniają:

- wynagrodzenia i składki,
- świadczenia na rzecz osób fizycznych,
- wydatki na realizację zadań statutowych.

Na podstawie uchwały Nr XXXIII/451/2017 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 28 sierpnia 2017 r., Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych tworzą: Biuro Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych w Lublinie, Ośrodek Zamiejscowy w Janowie Lubelskim, Ośrodek Zamiejscowy w Janowie Podlaskim, Ośrodek Zamiejscowy w Chełmie, Ośrodek Zamiejscowy w Zamościu, Ośrodek Zamiejscowy w Lubartowie, Ośrodek Edukacyjno – Muzealny w Brzeźnie i Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Sobieszynie.

Wszystkie zestawienia danych, tabele i inne informacje zawarte w „Sprawozdaniu...” są opracowaniem własnym na podstawie informacji przekazanych przez poszczególne Ośrodki Zamiejscowe Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych.

I. Ochrona przyrody, walorów krajobrazowych oraz wartości historycznych i kulturowych.

1. Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych parków krajobrazowych.

W trakcie wyjazdów terenowych stwierdzono 19 przypadków stwarzania zagrożenia dla parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu m.in.:

- a) 12 przypadków nawożenia dużych mas ziemi, zmiany naturalnej rzeźby terenu i stosunków wodnych,
- b) 2 przypadki podejrzenia wycinki drzew z gniazdami gatunku chronionego,
- c) 4 przypadki zgłoszenia podejrzenia nielegalnej wycinki drzew,
- d) 1 przypadek nadmiernego korzystania z wód powierzchniowych w celu nawodnienia upraw.

1. Dewastacja wąwozu; nawożenie dużych mas ziemi, fot. P. Deptuś

2. Wnioskowanie o podejmowanie działań mających na celu eliminowanie lub ograniczenie zagrożeń i ich skutków, a także innych działań w celu poprawy funkcjonowania i ochrony parków krajobrazowych.

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych wnioskował w 14 przypadkach:

- a) w 2 przypadkach skierowano wnioski o ukaranie do organów ścigania,
- b) w 3 przypadkach zwrócono się do urzędów gmin o wyjaśnienie oraz interwencję w sprawie łamania zakazów obowiązujących na terenie obszaru chronionego krajobrazu,
- c) w 8 przypadkach udzielono wyjaśnień odnośnie przepisów obowiązujących na terenach chronionych osobom zgłaszającym podejrzenie dewastacji przyrody i krajobrazu,
- d) w 1 przypadku przeprowadzono wspólną wizję z Policją, sprawę prowadzi Prokuratura Rejonowa.

3. Inwentaryzacja tworów i składników przyrody nieożywionej oraz nowych stanowisk gatunków flory i fauny.

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych w 2017 r. przeprowadził inwentaryzację tworów i składników przyrody nieożywionej oraz nowych stanowisk gatunków flory i fauny w parkach krajobrazowych i obszarach chronionego krajobrazu:

a) Chełmski Park Krajobrazowy:

Flora: 2 gatunki: wawrzynek wilczelyko, ciemiężycza zielona

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 3

Fauna: 15 gatunków: dzięcioł czarny, kszczyk, czajka, kowalik, zięba, bogatka, kos, puszczyk zwyczajny, grubodziób, śpiewak, rudzik, myszołów zwyczajny, kania ruda, gęś zbożowa, czapla biała

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 29

b) Kazimierski Park Krajobrazowy:

Flora: 3 gatunki: paprotka zwyczajna, zanokcica skalna, wawrzynek wilczelyko

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 5

Fauna: 7 gatunków: gąsiorek, lerka, kuropatwa, pustułka, sokół wędrowny, oblaczek granatek, ostrygojad

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 8

Twory i składnik przyrody nieożywionej:

- Korzeniowy Dół – głębocznica,
- Kamieniołom komorowy w Bochothnicy,
- Łom miejski w Kazimierzu Dolnym,
- Kamieniołom w Nasiłowie

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 4

c) Kozłowiecki Park Krajobrazowy:

Flora: 1 gatunek: kukułka krwista

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 1

Fauna: 13 gatunków: kszczyk, remiz, perkoz dwuczuby, czajka, lerka, rybołów, czapla biała, bąk, gęgawa, dziwonia

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 14

d) Krasnobrodzki Park Krajobrazowy:

Flora: 2 gatunki: wawrzynek wilczelyko, grzybienie białe

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 3

Fauna: 3 gatunki: bóbr europejski, czapla siwa, błotniak stawowy

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 3

2. Grzybienie białe, fot. K. Kowalczyk

e) Krzczonowski Park Krajobrazowy:

Twory i składniki przyrody nieożywionej:

- Zespół Przyrodniczo – Krajobrazowy „Kamienny wąwóz” w Kolonii Żuków,
- Głaz – piaskowiec silicytowy w Nawinach Żukowskich i Krzczonowie Sołtysach,
- Droga leśna Piotrków w Nowinach Żukowskich,
- Piaskowiec silicytowy – droga do starej leśniczówki w Krzczonowie.

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 5

f) Nadwieprzański Park Krajobrazowy:

Flora: 4 gatunki: goździk pyszny, kozibród łąkowy, kruszczyk błotny, starodub łąkowy

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 4

Fauna: 10 gatunków: jastrząb, orlik krzykliwy, bocian czarny, dudek, potrzaszcz, muchołówka żałobna, pokrzewka jarzębata, gąsiorek, srokosz, wilga

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 11

g) Park Krajobrazowy „Lasy Janowskie”:

Flora 2 gatunki: wawrzynek wilczełyko, czosnek niedźwiedzi

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 2

h) Park Krajobrazowy „Pojezierze Łęczyńskie”:

Fauna: 17 gatunków: strzyżyk, wąsatka, czeczotka, gęgawa, gągoł, kowalik, dzięcioł czarny, żuraw, błotniak łąkowy, kobczyk, wilga, rybołów, derkacz, przepiórka, bąk, czapla siwa, gąsiorek

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 22

i) Park Krajobrazowy „Podlaski Przełom Bugu”:

Flora: 9 gatunków: wawrzynek wilczełyko, grzybienie białe, kocanki piaskowe, kosaciec syberyjski, widłak jałowcowaty, widłak goździsty, kopytnik pospolity, barwinek pospolity

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 19

Fauna: 7 gatunków: puszczyk, perkoz dwuczuby, łyska, dzięcioł zielony, dzięcioł czarny, jaszczurka zwinka, bocian biały

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 21

Składniki przyrody nieożywionej:

- gład pojedynczy granitowy w Cieleśnicy.

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 1

j) Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej:

Flora: 3 gatunki: kruszczyk szerokolistny, wawrzynek wilczełyko, widłak jałowcowaty

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 5

Fauna: 6 gatunków: błotniak stawowy, pokląskwa, biegacz gładki, gil, strzyżyk, dzięcioł duży

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 6

k) Poleski Park Krajobrazowy:

Fauna 5 gatunków: raniuszek, gęgawa, gągoł, lerka, jeleni,

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 8

l) Skierbieszowski Park Krajobrazowy:

Flora: 5 gatunków: pierwiosnka lekarska, bobrek trójlistkowy, starodub łąkowy, czarcikęs łąkowy, storczyk szerokolistny

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 5

Fauna: 6 gatunków: puszczyk zwyczajny, świergotek łąkowy, kszyc, czajka, puszczyk uralski,

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 29

ł) Strzelecki Park Krajobrazowy:

Flora: 1 gatunek: storczyk kukawka

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 3

Fauna: 12 gatunków: lerka, żaba moczarowa, skowronek, trznadel, zięba, kos, błotniak stawowy, myszołów, derkacz zwyczajny, jaskółka brzegówka, żoła

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 12

m) Szczebrzeszyński Park Krajobrazowy:

Fauna: 1 gatunek: słońka

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 1

n) Wrzelowiecki Park Krajobrazowy:

Fauna: 3 gatunki: dzięcioł zielony, krogulec, ropucha szara

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 3

Twory i składniki przyrody nieożywionej: Kamieniołom w kol. Kaliszany.

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 1

o) Grabowiecko – Strzelecki Obszar Chronionego Krajobrazu:

Fauna: 4 gatunki: dymówka, łabędź niemy, rybołów, kolczurka klapowana

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 4

p) Obszar Chronionego Krajobrazu „Pradolina Wieprza”:

Fauna, 11 gatunków: zimorodek, rybitwa czarna, bocian czarny, przepiórka, żuraw, bielik, kumak nizinny, rybołów, kobuz, srokosz, wilga

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 11

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych założył **243 karty inwentaryzacyjne.**

4. Monitoring wybranych gatunków flory i fauny w parkach krajobrazowych.

a) Chełmski Park Krajobrazowy:

Flora: 5 gatunków: ciemiężycza zielona, kosaciec syberyjski, obuwik pospolity, storczyk szerokolistny, storczyk kukawka

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 13

Fauna: 13 gatunków: bocian czarny, orlik krzykliwy, śmieszka, wodniczka, krzyżówka, wodnik, kokoszka wodna, żółw błotny, zaskroniec, potrzos, brzęczka, bąk, błotniak stawowy

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 20

b) Kazimierski Park Krajobrazowy:

Flora: 2 gatunki: miłek wiosenny, len włochaty

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 2

c) Kozłowiecki Park Krajobrazowy:

Flora: 1 gatunek: wielosił błękitny

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 1

Fauna: 1 gatunek: bielik

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 1

d) Krasnobrodzki Park Krajobrazowy:

Flora: 1 gatunek: wawrzynek wilczelyko

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 1

Fauna: 2 gatunki: pliszka górską, bóbr europejski

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 2

e) Nadwieprzański Park Krajobrazowy:

Flora: 3 gatunki: kruszczyk błotny, goździk pyszny, starodub łąkowy

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 3

f) Park Krajobrazowy „Lasy Janowskie”:

Flora: 4 gatunki: wawrzynek wilczełyko, czosnek niedźwiedzi, storczyk szerokolistny, rosiczka okrągłolistna

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 4

g) Park Krajobrazowy „Podlaski Przełom Bugu”:

Flora: 21 gatunków: wawrzynek wilczełyko, brzoza niska, grzybienie białe, goździk piaskowy, kosaciec syberyjski, mieczyk dachówkowaty, rojnik pospolity, zimoziół północny

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 58

Fauna: 5 gatunków: uszatka zwyczajna, rybitwa czarna, perkoz dwuczuby, bocian biały, łabędź niemy

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 214

3. Uszatka zwyczajna, fot. A. Łazeba

h) Park Krajobrazowy „Pojezierze Łęczyńskie”:

Flora: 1 gatunek: wielosił błękitny

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 1

Fauna: 1 gatunek: bielik

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 1

i) Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej:

Flora: 4 gatunki: torfowiec błotny, rosiczka okrągłolistna, bagnica torfowa, modrzewnica zwyczajna

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 4

Fauna: 1 gatunek: pliszka górską

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 1

j) Skierbieszowski Park Krajobrazowy:

Fauna: 1 gatunek: puszczyk zwyczajny

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 2

k) Strzelecki Park Krajobrazowy:

Flora: 4 gatunki: storczyk szerokolistny, obuwik pospolity, pełnik europejski, ciemiężycza zielona

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 9

l) Wrzelowiecki Park Krajobrazowy:

Flora: 2 gatunki: miłek wiosenny, wisienka stepowa

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 2

ł) Obszar Chronionego Krajobrazu „Pradolina Wieprza”:

Fauna: 2 gatunki: bielik, żółw błotny

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 2

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych założył **341 karty inwentaryzacyjne.**

5. Ochrona czynna muraw kserotermicznych i stanowisk chronionych gatunków roślin w Nadwieprzańskim i Krzczonowskim Parku Krajobrazowym.

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych we współpracy z Ogrodem Botanicznym UMCS oraz za zgodą właścicieli terenów, podjął działania dotyczące ochrony czynnej muraw kserotermicznych i stanowisk chronionych gatunków roślin w:

- Krzczonowskim Parku Krajobrazowym - zabiegi ochrony czynnej dotyczyły stanowiska dziewięciśliu bezłodygowego *Carlina acaulis* – w zespole przyrodniczo-krajobrazowym „Kamienny Wąwóz”. W ramach zabiegów ochronnych usunięto drzewa, podrosty drzew i krzewów oraz uprzętnięto pozyskaną biomasę. Działaniami ochronnymi objęto powierzchnię ok. 1600m²,

- Nadwieprzańskim Parku Krajobrazowym – zabiegi dotyczyły skarpy z roślinnością kserotermiczną położoną niedaleko miejscowości Ciechanki, na prawym brzegu Wieprza. W ramach zabiegów ochronnych na tym stanowisku usunięto krzewy tarniny na znacznej powierzchni a także podrosty drzew, usunięta została powstała na skutek działań ochronnych biomasa roślinna oraz przygotowano podłoże do dosadzania gatunków kserotermicznych. Działaniami ochronnymi objęto powierzchnię ok. 2578m². Ponadto, ustawiono ogrodzenie z żerdzi drewnianych u podnóża skarpy oraz na jej szczycie o łącznej długości 100 m., tak aby uniemożliwić rowerzystom i motocyklistom jeżdżenie po niej.

6. Inwentaryzacja obiektów historycznych i kulturowych w parkach krajobrazowych.

Dokonano inwentaryzacji obiektów dziedzictwa historycznego i kulturowego w parkach krajobrazowych, zebrano dane na podstawie rejestru zabytków, map historycznych i literatury:

4. Fort VII Twierdzy Brzeskiej, fot. A Łazeba

a) Kazimierski Park Krajobrazowy:

5 obiektów:

- kościół na Armatniej Górze w Nałęczowie,
- pomnik Małachowskiego w Kazimierzu,
- zespół kościelny w Wąwolnicy,
- pomnik ratowania skarbów wawelskich w Mięćmierzu,
- pomnik partyzantów AL i grób Moczara w Rąbłowie

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 5

b) Kozłowiecki Park Krajobrazowy:

4 obiekty:

- zespół kościelny w Krasieninie,
- cmentarz w Krasieninie,
- cmentarz wojenny w Annoborze,
- pomniki napoleońskie (2 w Kozłówce, 1 w Niemcach).

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 6

c) Krasnobrodzki Park Krajobrazowy:

1 obiekt:

- cmentarz wojenny żołnierzy września 1939 r. w Łosińcach.

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 1

d) Krzczonowski Park Krajobrazowy:

14 obiektów:

- droga austriacka z I Wojny Światowej,
- cmentarz w Krzczonowie,
- pomnik poległych w II Wojny Światowej na trasie do Krzczonowa.
- cmentarz z I Wojny Światowej w Rybczewicach,
- mogiła partyzantów w Olszance,
- pomnik poległych mieszkańców w Olszance,
- pałac i młyn w Woli Gardzienickiej,
- 3 kapliczki w Wolnicy,
- mogiła oficera rosyjskiego z 1914 r. z Chmielu,
- remiza Ochotniczej Straży Pożarnej z 1932 r. z Kolonii Żuków,
- kościół drewniany w Pilaszkowicach,
- pomnik Powstańców Styczniowych przy kościele w Częstoborowicach,
- pomnik Powstańców Styczniowych przy mogile zbiorowej na cmentarzu parafialnym w Częstoborowicach.

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 14

e) Nadwieprzański Park Krajobrazowy:

1 obiekt:

- dwór w Milejowie.

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 1

f) Park Krajobrazowy „Lasy Janowskie”:

2 obiekty:

- grób żołnierzy poległych w bitwie pod Dzwolą w 1939 r.,
- mogiła powstańców styczniowych w Modliborzycach.

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 2

g) Park Krajobrazowy „Podlaski Przełom Bugu”:

39 obiektów:

- 22 krzyże przydrożne,
- 7 kapliczek (murowane i drewniane),
- pomnik 2 lotników z II wojny światowej w Cieleśnicy,
- 9 pomników przyrody ożywionej (pojedyncze drzewa, szpaler drzew, grupa dwóch drzew, pojedyncze dęby szypułkowe oraz pojedynczy głąz).

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 39

h) Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej:

1 obiekt:

- figura św. Jana Nepomucena w Hamerni.

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 1

i) Poleski Park Krajobrazowy:

1 obiekt:

- kościół rzymsko-katolicki w Wytocznie.

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 1

j) Skierbieszowski Park Krajobrazowy:

27 obiektów:

- 10 krzyży przydrożnych drewnianych,

- krzyż przydrożny metalowy,

- krzyż przydrożny z grupą drzew,

- Sanktuarium Matki Bożej i Św. Łukasza w Surhowie,

- 2 kapliczki przy drodze śródleśnej,

- pomnik pamięci pomordowanych mieszkańców wsi Wiszenki,

- przydrożna figura Matki Boskiej w Stryjowie,

- krzyż drewniany na skraju Lasu Łaziskiego,

- kamienna figura Matki Boskiej w Łaziskach,

- cmentarz prawosławny w Kolonii Łaziska,

- kościół rzymskokatolicki w Łaziskach,

- kościół p.w. Św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Łaziskach,

- dwór w Łaziskach z początku XX w.,

- drewniana kapliczka z rzeźbioną ikoną Matki Boskiej w Sławęcinie,

- cmentarz z I wojny światowej w Hłowcu i Stanisławku,

- krzyż kamienny i stary krzyż drewniany oraz pomnik w Stanisławku,

- kaplica drewniana w Marcinówce z początku XX w.

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 27

k) Strzelecki Park Krajobrazowy:

2 obiekty:

- 2 krzyże przydrożne metalowe.

Liczb kart inwentaryzacyjnych: 2

l) Wrzelowiecki Park Krajobrazowy:

1 obiekt:

- wystrój biblioteki w pałacu w Kluczkowicach.

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 1

ł) Dołhobyczowski Obszar Chronionego Krajobrazu:

1 obiekt:

- cmentarz unicki w Dołhobyczowie.

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 1

m) Kraśnicki Obszar Chronionego Krajobrazu:

1 obiekt:

- mogiła powstańców styczniowych w Modliborzycach.

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 1

5. Cmentarz prawosławny w Gródku, fot. K. Kowalczuk

n) Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu:

15 obiektów:

- 9 obiektów fortyfikacji Twierdzy Brzeskiej w pobliżu Brześcia (forty VI, VII, O, K, L, 2 prochownie, koszary obronne i wieża obserwacyjna),
- Mizar Tatarski w miejscowości Zastawek,
- kościół św. Jacka i Matki Bożej Różańcowej w Horodle,
- kościół p.w. Zmartwychwstania Pańskiego w Horodle,
- kopiec Unii Horodelskiej w Horodle,
- Grodzisko w Horodle,
- cmentarz prawosławny w Gródku.

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 15

o) Pawłowski Obszar Chronionego Krajobrazu:

2 obiekty:

- kapliczka w Wólce Kańskiej,
- kościół parafialny w Pawłowie.

Liczba kart inwentaryzacyjnych: 2

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych założył **119 karty inwentaryzacyjne.**

7. Inwentaryzacja infrastruktury turystycznej na terenie parków krajobrazowych, szlaków, ścieżek oznaczonych przez jednostki samorządu terytorialnego, organizacje turystyczne, administracje leśne, organizacje społeczne:

a) Chełmski Park Krajobrazowy:

- ścieżka przyrodnicza „Bachus”,
- ścieżka przyrodnicza „Stańków”,
- ścieżka przyrodnicza „Bagno Serebryskie”,
- ścieżka przyrodnicza "Motylowe łąki",
- leśny punkt edukacyjny „Sawin”,
- leśny punkt edukacyjny „Stańków”.

b) Kazimierski Park Krajobrazowy:

- ścieżka dydaktyczna „Bochotnica” ,
- ścieżka dydaktyczna „Dobre”,
- ścieżka dydaktyczna „Rogów”.

c) Krasnobrodzki Park Krajobrazowy:

- ścieżka przyrodniczo-historyczno-dydaktyczna "Wokół Krasnobrodu".

d) Krzczonowski Park Krajobrazowy:

- szlak pieszo rowerowy,
- ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna „Las Królewski”.

e) Skierbieszowski Park Krajobrazowy:

- Skierbieszowska Trasa Rowerowa,
- Turystyczny Szlak Pieszy Śladami Księdza Stefana Wyszyńskiego po Ziemi Skierbieszowskiej,
- Pieszo – rowerowa ścieżka przyrodniczo – historyczna „Stryjowskie Wąwozy”.

f) Sobiborski Park Krajobrazowy:

- ścieżka przyrodnicza „Stulno”.

g) Strzelecki Park Krajobrazowy:

- ścieżka przyrodnicza „Starorzecze Bugu”.

i) Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Ciemięgi”:

- niebieski szlak pieszy,
- ścieżka dydaktyczna „Dolina Ciemięgi”,
- Szlak Wyżynny Zachodni (Lublin – Kazimierz), odcinek Wąwolnica – Kazimierz Dolny,
- ścieżka dydaktyczna Sacrum – Natura – Historia w okolicy Wąwolnicy.

8. Inwentaryzacja tablic granicznych, informacyjnych i oznaczeń w parkach krajobrazowych.

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych dokonał przeglądu stanu technicznego tablic i infrastruktury turystycznej:

- a) Chełmski Park Krajobrazowy - przy jeziorze Słonym stwierdzono brak ustawionych przez ZLPK tablic informujących o zakazie kąpieli; 2 zużyte tablice zostały zdemontowane, 14 tablic granicznych i 4 opisowe w dobrym stanie,
- b) Kozłowiecki Park Krajobrazowy – poprawione 2 tablice graniczne w miejscowości Wandzin i Biadaczka,
- c) Krasnobrodzki Park Krajobrazowy – 3 tablice graniczne i 5 informacyjnych są w dobrym stanie technicznym,
- d) Krzczonowski Park Krajobrazowy – 2 tablice graniczne w Rybczewicach i Chmielu Drugim w stanie dobrym. Zlokalizowano miejsca na ustawienie nowych tablic granicznych w miejscowościach: Stryjno Drugie, Sobieska Wola Pierwsza, Piotrków, Częstoborowice-Podizdebno,
- e) Park Krajobrazowy „Lasy Janowskie” – zinwentaryzowano tablice graniczne, nie stwierdzono nieprawidłowości,
- f) Park Krajobrazowy „Pojezierze Łęczyńskie” - poprawiono 2 tablice graniczne w miejscowości Głębokie i Jedlanka Nowa,
- g) Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej - zinwentaryzowano oznaczenia graniczne i tablice informacyjne w miejscowościach: Wólka Łosiniecka, Rebizanty, Susiec, Hamernia. Oznaczenia w bardzo dobrym i dobrym stanie technicznym,
- h) Skierbieszowski Park Krajobrazowy – 5 tablic granicznych w dobrym stanie, 11 tablic informacyjnych w stanie złym, wymagającym wymiany,
- i) Sobiborski Park Krajobrazowy – 8 tablic granicznych w dobrym stanie, 3 tablice opisowe – 2 w stanie dobrym i 1 do przeniesienia w inne miejsce,
- j) Strzelecki Park Krajobrazowy – 7 tablic granicznych w dobrym stanie,
- k) Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu – 5 tablic granicznych w średnim stanie, część wymaga renowacji. Tablica „Użytek ekologiczny Błonia Nadbużańskie” została wymieniona,
- l) Pawłowski Obszar Chronionego Krajobrazu – 4 tablice graniczne – tablice nie nadają się do dalszego użytkowania, w całości należy wymienić i uzupełnić.

9. Wykonanie i postawienie tablic (informacyjnych, edukacyjnych, granicznych) w parkach krajobrazowych i obszarach chronionego krajobrazu oraz na ścieżkach edukacyjnych.

- a) Kozłowiecki Park Krajobrazowy – 2 tablice informacyjne w m. Niemce i Nowy Staw,
- b) Krasnobrodzki Park Krajobrazowy – 1 tablica informacyjna w m. Osuchy,
- c) Nadwieprzański Park Krajobrazowy – 1 tablica informacyjna w m. Ciecchanki,
- d) Strzelecki Park Krajobrazowy – 1 tablica informacyjna w m. Siedliszcze,

- e) Szczebrzeszyński Park Krajobrazowy – 1 tablica informacyjna w m. Sąsiadka, 16 tablic informacyjnych na ścieżce przyrodniczo-historycznej „Szczebrzeszyn-Kawęczynek”,
- f) Południoworoztoczański Park Krajobrazowy – 1 tablica informacyjna w m. Huta Lubycka.

6. Wymiana tablicy informacyjnej w m. Sąsiadka – Szczebrzeszyński Park Krajobrazowy, fot. K. Kowalczuk

10. Rewitalizacja ścieżek dydaktycznych w Kazimierskim Parku Krajobrazowym i Wrzelowieckim Parku Krajobrazowym:

- Rogów,
- Dobre,
- Złota Góra.

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych Ośrodek Zamiejscowy w Lubartowie przygotował niezbędne materiały oraz odbył wizyty w Oddziale Miejskim PTTK w Lublinie, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Lublinie Wydział Spraw Terenowych w Kazimierzu Dolnym i Starostwie Powiatowym w Opolu Lubelskim w sprawie odnowienia oznakowania w/w ścieżek, a także przeprowadził lustracje oraz korekty opisów tych ścieżek.

Przeprowadzono nadzór i kontrole prac polegających na odnowieniu oznakowania w/w ścieżek dydaktycznych, m.in.: ustawienie nowych tablic informacyjnych, odnowienie oznakowania ścieżek dydaktycznych oraz oznakowanie nowych miejsc przystankowych na ścieżkach dydaktycznych z instalacją tabliczek QR-kodami.

11. Inwentaryzacja zadrzewień śródpolnych, śródpolnych oczek wodnych i obszarów wodno-błotnych w parkach krajobrazowych z charakterystyką znaczenia przyrodniczego i krajobrazowego. Praca na ortofotomapie oraz weryfikacja w terenie. Stworzenie klasy obiektów GIS.

- a) Krasnobrodzki Park Krajobrazowy - zinwentaryzowano oczka wodne i obszary wodno – błotne w miejscowościach: Figarnia, Kunki, Róża, Husiny, Ciotusza Stara. Lokalizacja GPS i dokumentacja fotograficzna,
- b) Park Krajobrazowy „Podlaski Przełom Bugu” - zinwentaryzowano 2 zadrzewienia śródpolne, 4 śródpolne oczka wodne i 12 obszarów wodno-błotnych,
- c) Praca w systemie GIS w Chełmskim Parku Krajobrazowy, w którym zarejestrowano 158 rekordów wraz z opisami, które dają się interpretować z ortofotomapy.

7. Obszar wodno-błotny w Starým Bublu (Park Krajobrazowy „Podlaski Przełom Bugu”), fot. A.Łazeba

12. Inwentaryzacja miejsc migracji (szlaków migracyjnych) zwierząt, szczególnie dużych ssaków i płazów, konfliktowych z drogami publicznymi, w celu wnioskowania o wystawienie odpowiednich znaków drogowych:

- a) Chełmski Park Krajobrazowy – 1 miejsce masowej migracji płazów na drodze powiatowej Chełm – Ruda-Huta w miejscowości Nowiny,
- b) Park Krajobrazowy „Podlaski Przełom Bugu” – 1 miejsce migracji dużych ssaków, tj. łosi i jeleni na trasie Janów Podlaski – Terespol, pomiędzy miejscowościami Bohukały – Krzczew,
- c) Poleski Park Krajobrazowy - 1 szlak migracyjny zwierzyny płowej na drodze powiatowej pomiędzy miejscowościami Lejno a Łomnicą,
- d) Strzelecki Park Krajobrazowy – 1 miejsce masowej migracji płazów na odcinku drogi wojewódzkiej nr 816 pomiędzy miejscowościami Starosiele i Krynica w gminie Dubienka,

e) Wrzelowiecki Park Krajobrazowy - 2 szlaki migracyjne płazów przez drogę powiatową w miejscowości Kluczkowice Osiedle oraz w miejscowości Wrzelowiec.

13. Renaturyzacja stanowiska rzadkich gatunków roślin kserotermicznych w Nadwieprzańskim Parku Krajobrazowym.

W ramach renaturyzacji stanowisk rzadkich gatunków roślin kserotermicznych w Nadwieprzańskim Parku Krajobrazowym Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych Ośrodek Zamiejscowy w Lubartowie współpracował z Urzędem Miasta w Łęcznej. Od Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Lublinie oraz od właścicieli działek uzyskano zgody na prowadzenie prac renaturyzacyjnych na terenie płata roślinności kserotermicznej oraz przeprowadzono nadzór nad pracami. Projekt został zrealizowany dzięki wsparciu finansowemu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie.

14. Gromadzenie danych na temat występowania obcych gatunków inwazyjnych na terenie obszarów chronionych.

8. Niecierpek gruczołowaty w Parku Krajobrazowym Puszczy Solskiej, fot. K. Kowalcuk

Przeprowadzono kontrole pod kątem występowania obcych gatunków inwazyjnych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

- a) Chełmski Park Krajobrazowy – barszcz Sosnowskiego,
- b) Krasnobrodzki Park Krajobrazowy – rdestowiec ostrokończysty, rdestowiec sachaliński, robinia akacjowa,
- c) Nadwieprzański Park Krajobrazowy – barszcz Sosnowskiego, klon jesionolistny,
- d) Park Krajobrazowy „Podlaski Przełom Bugu” - barszcz Sosnowskiego, kolczurka klapowana,
- e) Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej - niecierpek gruczołowaty, nawłóć kanadyjska,

- f) Sobiborski Park Krajobrazowy – nawłóć kanadyjska,
- g) Strzelecki Park Krajobrazowy - rdest japoński, barszcz Sosnowskiego, klon jesionolistny,
- h) Grabowiecko – Strzelecki Obszar Chronionego Krajobrazu – kolczurka klapowana,
- i) Obszar Chronionego Krajobrazu „Annówka” - rdestowiec sachaliński,
- j) Obszar Chronionego Krajobrazu „Pradolina Wieprza” – barszcz Sosnowskiego, klon jesionolistny, robinia akacjowa, niecierpek gruczołowaty, rdestowiec sachaliński.

15. Prowadzenie hodowli konia biłgorajskiego.

- a) obecnie stado liczy 17 sztuk,
- b) wykonano prace związane z obsługą weterynaryjną i pielęgnacją koni, przeprowadzono zabieg odrobaczania,
- c) dokonano bieżących napraw po okresie zimowym ogrodzenia zniszczonego przez konie,
- d) dokonano wszelkich formalności w sprawie zakupu siana, zakupiono (600 kostek) siano,
- e) zakupiono 2,5 tony owsa jako zabezpieczenie paszowe na zimę,
- g) przeprowadzono opis i znakowanie źrebaków.

16. Obsługa modułu Parki Krajobrazowe i Obszary Chronionego Krajobrazu- Regionalna Infrastruktura Informacji Przestrzennej Województwa Lubelskiego, udział w szkoleniach i sesjach związanych z wykonaniem tego zadania. Inwentaryzacja danych dotyczących granic parków i obszarów chronionych.

W ramach zadania pracownicy Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych uczestniczyli w konferencji organizowanej przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Warszawie pt. „Inwentaryzacja cennych siedlisk przyrodniczych kraju, gatunków występujących w ich obrębie oraz stworzenie Banku Danych o Zasobach przyrodniczych” oraz „Opracowanie zasad kontroli i zwalczania inwazyjnych gatunków obcych wraz z przeprowadzeniem pilotażowych działań i edukacją społeczną”.

W ramach obsługi modułu zebrano dane w tematyce:

- turystyka - informacje o ścieżkach przyrodniczych zebrane z pozostałych Ośrodków Zamiejscowych ZLPK oraz własne,
- gatunki - ujednolicono dane.

II. Organizacja działalności edukacyjnej, turystycznej oraz rekreacyjnej.

1. Sporządzanie oferty edukacji ekologicznej Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych na rok szkolny 2017/2018.

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych opracował ofertę edukacyjną w formie:

- Prelekcji i warsztatów,
- Zajęć w terenie i ośrodkach edukacji ekologicznej,

- Konkursów.

Oferta zawiera tytuły i rodzaj działania edukacyjnego, jego krótki opis oraz określenie grupy wiekowej odbiorców.

Na początku roku szkolnego 2017/2018 zamieszczono na stronie www.parki.lubelskie.pl tematy **170 zajęć edukacyjnych** oraz rozesłano ofertę edukacyjną do **138 placówek oświatowych i ośrodków muzealnych oraz do 30 gmin** położonych w granicach parków krajobrazowych. Oferta edukacyjna została opracowana na podstawie „Zasad Edukacji Ekologicznej” Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych.

2. Przygotowanie kalendarium działań edukacyjnych Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych na rok szkolny 2017/2018.

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych opracował kalendarium działań edukacyjnych na rok szkolny 2017/2018 w oparciu o zgłoszenia placówek oświatowych położonych w granicach parków krajobrazowych. Kalendarium działań edukacyjnych obejmuje tytuł i rodzaj działania edukacyjnego wraz z miejscem i planowanym terminem jego przeprowadzenia. Kalendarium zostało sporządzone na podstawie „Zasad Edukacji Ekologicznej” Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych.

3. Prowadzenie zajęć edukacyjnych w przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

a) Prelekcje, warsztaty i wykłady przeprowadzono w ramach następujących tematów:

- 1) „Ptaki wokół nas – w parku i lesie”,
- 2) „Ochrona bioróżnorodności – formy ochrony przyrody”;
- 3) „Tropem przyrody zimą”,
- 4) „Ssaki Polski”;
- 5) „Przychodzi wiosna”;
- 6) „Fauna Parku Krajobrazowego „Podlaski Przełom Bugu”;
- 7) „Park Krajobrazowy „Podlaski Przełom Bugu”;
- 8) „Jak zwierzęta przygotowują się do zimy?”;
- 9) „Po co ptakom dziuple?”;
- 10) „Parki Krajobrazowe wokół nas”;
- 11) „Walory przyrodnicze Chełmskiego Parku Krajobrazowego”;
- 12) „Lasy wokół nas”;
- 13) „Płazy i gady Polski”;
- 14) „Parki Krajobrazowe Roztocza”;
- 15) „Przygotowania zwierząt do zimy”;
- 16) „Goście w karmniku”;
- 17) „Odnawialne źródła energii”;
- 18) „Wiosna”;
- 19) „Wycieczka do lasu”;

- 20) „Wędrując z bocianem i dymówką”,
- 21) „Ciekawostki z życia roślin i zwierząt”,
- 22) „Formy ochrony przyrody najbliższej okolicy”,
- 23) „Ptasia stołówka, czyli słów kilka o dokarmianiu ptaków i zwierząt leśnych zimną”,
- 24) „Walory przyrodnicze Parku Krajobrazowego „Lasy Janowskie”,
- 25) „Leśni mieszkańcy”,
- 26) „Skarby lubelskiej awifauny”,
- 27) „Sowy Sobiborskiego Parku Krajobrazowego”,
- 28) „W Krainie Bagien i Moczarów”,
- 29) „Żółw błotny – żywa skamieniałość Polesia”,
- 30) „Zwierzęta Lubelskich Parków Krajobrazowych – wilk”,
- 31) „Zwierzęta Lubelskich Parków Krajobrazowych – sum”,
- 32) „Zwierzęta Lubelskich Parków Krajobrazowych – jeź”,
- 33) „Bocian biały – symbol Polskich wartości i Kresowych tradycji”,
- 34) „Chronimy dziuplaki”,
- 35) „Wiosna w Lubelskich Parkach Krajobrazowych”,
- 36) „Wszystko o drzewie”,
- 37) „Inżynier bóbr”,
- 38) „Leśny detektyw”,
- 39) „Stan środowiska”,
- 40) „Rady na odpady”,
- 41) „Wędrując z jaskółką i bocianem”,
- 42) „Zagrożenia bioróżnorodności”,
- 43) „Mieszkańcy naszych lasów”,
- 44) „Wiosenne przebudzenie”,
- 45) „Las jako środowiska życia”,
- 46) „Od ogółu do szczegółu – uczymy się obserwować przyrodę”,
- 47) „Kolorowy świat owadów”,
- 48) „Parki Krajobrazowe w rysunku”,
- 49) „Mała ekologia”
- 50) „Woda wspólnym dobrem”,
- 51) „Pola tętniące życiem”,
- 52) „Formy ochrony przyrody w Polsce”,
- 53) „Rola Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego w ochronie dziedzictwa przyrodniczego i bioróżnorodności”,
- 54) „Walory przyrodnicze i kulturowe Parku Krajobrazowego Pojezierze Łęczyńskie”,
- 55) „Gry komputerowe”,
- 56) „Wielkie prace małej pszczoły”,
- 57) „Zagrożenia przyrody”,
- 58) „Imiona drzew”,
- 59) „Krajobraz Podlaskiego Przełomu Bugu – jesień”,
- 60) „Jesień – czasem zmian w przyrodzie”,

- 61) „Nauka o krajobrazie”,
- 62) „W słowach kilku o wydrze, bobrze i wilku”,
- 63) „Ptasi zakątek i jego kłopoty zimą”,
- 64) „Tropem przyrody zimą”,
- 65) „Ochrona przyrody i krajobrazu”,
- 66) „Dlaczego jesień świat przemienia”,
- 67) „Lubelskie Parki Krajobrazowe”,
- 68) „Parki krajobrazowe Polesia – ochrona i edukacja”,
- 69) „Warstwy lasu”,
- 70) „W krainie konika biłgorajskiego, bunkrów i ...drzew skamieniałych. Opowieść o parkach krajobrazowych Roztocza i Równiny Biłgorajskiej,
- 71) „Zapowiedniki, zakazniki i chronione uroczyska – ochrona przyrody u sąsiadów za Bugiem (Białoruś, Ukraina)”,
- 72) „Dzień krajobrazu- poznajemy pola, łąki, krajobraz rolniczy”.

Łącznie w prelekcjach i warsztatach wzięło udział **8585 uczniów**. Zajęcia trwały łącznie **312,5 godz. dydaktycznych**

b) Zajęcia w terenie i ośrodkach edukacji ekologicznej przeprowadzono w zakresie następujących tematów:

- 1) „Przyroda lasów janowskich – wystawa przyrodnicza OEE” – w Lasach Janowskich,
- 2) ”Podlaski Przełom Bugu przyrodniczo, historycznie i kulturowo” - w miejscowości Neple wraz z rezerwatem Szwajcaria Podlaska, Krzyczew, Pratulín, Zaczopki,
- 3) „Bliskie spotkania w lesie” - na ścieżce przyrodniczo-dydaktycznej „Nadbużańskie Łęgi”,
- 4) „Śladami historii – spacer po Janowie Podlaskim”,
- 5) „Ptaki wokół nas – wiosna w lesie” – warsztaty ornitologiczne w Kozłowieckim Parku Krajobrazowym,
- 6) „Śladem partyzantów – lekcja historii w terenie, wystawa OEE, rezerwat Szklarnia”,
- 7) „Ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna „Nadbużańskie Łęgi”,
- 8) Zajęcia terenowe w Kazimierskim Parku Krajobrazowym dla technikum o profilu ochrony środowiska z Warszawy,
- 9) Zajęcia terenowe dla uczniów ze Szkoły Podstawowej w Wielkolesie we Wrzelowieckim Parku Krajobrazowym i Chodelskim Obszarze Chronionego Krajobrazu,
- 10) „Las jako środowisko życia’ zajęcia dydaktyczne w punkcie edukacji ekologicznej „Leśne wieści” w Sawinie w Chełmskim Parku Krajobrazowym,
- 11) „Uczymy się obserwować przyrodę – las jako środowisko życia” zajęcia dydaktyczne w punkcie edukacji ekologicznej „Leśne wieści” w Sawinie w Chełmskim Parku Krajobrazowym,
- 12) „Od ogółu do szczegółu- uczymy się obserwować przyrodę” - warsztaty terenowe dla dzieci w Chełmskim Parku Krajobrazowym.

Łącznie w zajęciach w terenie i ośrodkach edukacji ekologicznej wzięło udział **1781 uczniów**. Zajęcia trwały łącznie **162 godz. dydaktycznych**.

4. Współpraca z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim – prowadzenie prelekcji w ramach zajęć prowadzonych na Uniwersytecie Otwartym.

W ramach współpracy prowadzonych na Uniwersytecie Otwartym KUL przeprowadzono prelekcje:

- 1) „Czy zwierzęta bawią się w chowanego?”
- 2) „Zwierzęta – agenci do zadań specjalnych”
- 3) „Ptaki wiosną – prezentacja”
- 4) „Oznaki wiosny w przyrodzie”
- 5) „Wiosenne przebudzenie”
- 6) „Dlaczego jesień świat przemienia”
- 7) „Ogród Saski – przyrodnicza oaza w mieście”
- 8) „Zwierzęta w zimie”

Łącznie w prelekcjach prowadzonych w ramach zajęć na Uniwersytecie Otwartym KUL wzięło udział **588 uczniów**, zajęcia łącznie trwały **16 godz.**

5. Organizacja XVI edycji konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”.

Organizacja III (parkowego) i IV (wojewódzkiego) etapu konkursu. Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych Ośrodek Edukacyjno-Muzealny w Brzeźnie pełnił funkcję koordynatora wojewódzkiego.

Etap III parkowy odbył się 13.01.2017r. W etapie tym udział wzięło 112 uczniów ze szkół z: Gimnazjum w Tereszpolu – Kukielkach, Gimnazjum w Zwierzyńcu oraz Gimnazjum w Gromadzie, Gimnazjum w Szczebrzeszynie, Gimnazjum we Frampolu, Zespołu Szkół w Podhorcach i Zespołu Szkół w Krasnobrodzie; 6 szkół gimnazjalnych z terenu Parku Krajobrazowego „Podlaski Przełom Bugu” oraz 5 szkół z Zespołu Szkół w Horodle.

Do zadań Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych należało ułożenie pytań parkowych, koordynacja w województwie lubelskim: przesyłanie pytań ogólnych dla wszystkich Ośrodków Zamiejscowych, sporządzenie sprawozdania z realizacji zadania dla koordynatora krajowego.

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych zorganizował również etap IV wojewódzki, który odbył się na Uniwersytecie Przyrodniczym w Lublinie 24.03.2017 r. oraz finał ogólnopolski w Kielcach. Do zadań należało ułożenie pytań „parkowych” dla 17 parków krajobrazowych, zakup nagród, przygotowanie merytoryczne i organizacyjne, udział w pracach komisji konkursowej (sprawdzanie prac, wręczanie nagród). Do IV etapu konkursu zakwalifikowało się **52 uczniów**.

6. Organizacja etapu okręgowego Olimpiady Wiedzy Ekologicznej.

Zorganizowano okręgowy etap XXXII Olimpiady Wiedzy Ekologicznej. Konkurs adresowany był do uczniów szkół ponadgimnazjalnych wszystkich typów. Za koordynację OWE na terenie województwa lubelskiego odpowiedzialny był Ośrodek Edukacyjno – Muzealny w Brzeźnie. Koordynacja polegała na przyjmowaniu protokołów z etapu podstawowego, w którym uczestniczyło **936 uczniów z 68 szkół**, zakup nagród na etap okręgowy, sporządzenie sprawozdania i protokołu zbiorczego dla Komitetu Głównego OWE w Warszawie oraz przesyłanie informacji o etapie okręgowym do 39 szkół zakwalifikowanych do tego etapu.

XXXII etap okręgowy Olimpiada Wiedzy Ekologicznej odbył się w Centrum Kongresowym Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie, w którym wzięło udział **71 uczniów**.

7. Organizacja konkursów dla dzieci i młodzieży propagujących wartości przyrodnicze parków krajobrazowych m.in.:

- „**Ptaki wokół nas**” – konkurs odbył się w:

- 1) Ośrodka Szkolno-Wychowawczym w Kozicach Dolnych. Udział wzięło 25 osób,
- 2) Domu Spotkań Młodzieży w Nasutowie (Fundacja Sempre a Frante). Konkurs adresowany był do uczniów gimnazjum. Udział wzięło 38 uczniów,
- 3) Muzeum Regionalnym w Kluczkowicach. Konkurs adresowany był do uczniów szkoły podstawowej, w którym wzięło udział 43 uczniów,
- 4) Zespole szkół w Okszowie (gmina Chełm)- udział wzięło 22 uczniów,
- 5) Zespole szkół Ogólnokształcących Nr 8 z Oddziałami Integracyjnymi w Chełmie – udział wzięło 26 uczniów,
- 6) Szkole Podstawowej w Stefankowicach (gmina Hrubieszów)- udział wzięło 25 uczniów.

- „**Mój wymarzony las**” – konkurs odbył się w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Kozicach Dolnych i zorganizowany był na zakończenie warsztatów o tematyce leśnej. W konkursie brało udział 20 wychowanków Ośrodka.

- „**Pszczolowate – nasi mali przyjaciele**” – zorganizowany z okazji „Święta pszczoły” w Ogrodzie Botanicznym UMCS w Lublinie. Konkurs przeprowadzono w dwóch tematach: „Najładniejsze przebranie z pszczółką” i „Najładniejsza laurka z motywem pszczoły”.

- „**Kwitnąca Wiosną Pisanka Wielkanocna**” – II edycja konkursu plastycznego z okazji Świąt Wielkanocnych zorganizowana przez Ośrodek Edukacyjno-Muzealny w Brzeźnie. Konkurs polegał na wykonaniu pisanki z elementami przyrodniczymi charakterystycznymi dla danego regionu Lubelszczyzny. Uroczyste rozdanie nagród oraz wystawę prac konkursowych zorganizowano na terenie Zespołu Szkół Budowlanych i Geodezyjnych w Chełmie. Do konkursu zgłoszono 111 prac.

- „**Kartka Świąteczna Przyrodą Malowana**” – III edycja konkursu plastycznego z okazji Bożego Narodzenia zorganizowana przez Ośrodek Edukacyjno-Muzealny w Brzeźnie. Konkurs polegał na wykonaniu kartki pocztowej zawierającej elementy przyrodnicze charakterystyczne dla danego regionu Lubelszczyzny. Posiedzenie komisji konkursowej

oraz wystawa najładniejszych prac zorganizowana została w Ośrodku. Do konkursu zgłoszono 291 prac.

- **„Znam Lubelskie Parki Krajobrazowe”** – Konkursy krajoznawcze organizowane przez Ośrodek Edukacyjno-Muzealny w Brzeźnie podsumowujące wiedzę zdobytą na rajdach i wycieczkach. Zrealizowano dwa konkursy: konkurs o Parku Krajobrazowym „Puszcza Solska” przeprowadzony podczas Rajdu „Jesiennego” w Józefowie, w którym wzięło udział 25 uczniów z 5 szkół oraz o Strzeleckim Parku Krajobrazowym przeprowadzony w trakcie Rajdu „Kościuszkowego” w Stanisławówce, w którym wzięło udział 23 uczniów z 9 szkół.

- **„Ogólnopolski Młodzieżowy Turniej Turystyczno-Krajoznawczy”** – 45 eliminacje powiatowe organizowane przez Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze. Ośrodek Edukacyjno-Muzealny w Brzeźnie przygotował pytania do konkurencji Turystyczne ABC: rozpoznawanie roślin oraz przekazał materiały promocyjne i drobne upominki dla wyróżnionych uczestników konkursu. W turnieju wzięło udział 39 uczniów.

- **„Chronimy dziuplaki”** – Konkurs organizowany przez Ośrodek Edukacyjno-Muzealny w Brzeźnie we współpracy z Kołem Łowieckim Nr 23 „Szarak” w Chełmie. Konkurs polegał na ocenie przez komisję konkursową prezentacji multimedialnej przedstawiającej instalację i obserwację budek lęgowych przekazanych wcześniej szkołom. W finale uczestniczyło 12 uczniów.

- **„W Krainie Bagien i Moczarów”** – II edycja konkursu z okazji Światowego Dnia Mokradeł organizowana przez Ośrodek Edukacyjno-Muzealny w Brzeźnie we współpracy z Ogólnopolskim Towarzystwem Ochrony Ptaków w Markach k. W-wy. Głównym celem konkursu jest pogłębianie wiedzy dotyczącej terenów wodno-błotnych w województwie lubelskim. Składa się on z dwóch części: testu wiedzy oraz rozpoznawania głosów ptaków. Konkurs odbył się w Zespole Szkół Budowlanych i Geodezyjnych w Chełmie. W konkursie wzięło udział 34 uczniów.

- **„Mieszkańcy lasów, pól i łąk”** – II edycja konkursu z okazji Światowego Tygodnia Zwierząt organizowana przez Ośrodek Edukacyjno-Muzealny w Brzeźnie we współpracy z Towarzystwem Przyrodniczym „Bocian” w Warszawie oraz Zarządem Okręgowym Polskiego Związku Łowieckiego w Chełmie. Konkurs składa się z dwóch części: testu wiedzy o obszarach chronionych, wybranych gatunkach zwierząt łownych i chronionych oraz rozpoznawania wizerunków zwierząt. W konkursie wzięło udział 27 uczniów z 10 placówek oświatowych.

- **„Spotkanie z przyrodą im. Jerzego Ostaszewskiego”** – konkurs skierowany był do uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych. Wpłynęło 94 prace plastyczne uczniów z 9 szkół z terenu Parku Krajobrazowego „Podlaski Przełom Bugu” i jego otuliny.

- **„Pierwsze spotkania z przyrodą”** – konkurs skierowany był do dzieci 5, 6-letnich z Przedszkola Samorządowego w Konstancynowie i Zespołu Szkół w Rokitnie. Prace plastyczne wykonane kredkami, prezentowały barwy natury różnych środowisk, Konkurs skupił 38 uczestników.

9. Laureaci konkursu „Pierwsze spotkanie z przyrodą”, fot. Pracownik szkoły w Konstanczynie.

- **„Karmnik dla ptaków”** – konkurs skierowany był do uczniów Szkoły Podstawowej w Konstanczynie (teren Parku Krajobrazowego „Podlaski Przełom Bugu”) i zmotywował aż 48 uczniów z 8 klas, a głównym kryterium oceny prac konkursowych była funkcjonalność ale także pomysłowość, staranność i estetyka wykonania. Ponadto uczniowie z klas I-III wzięli udział w zajęciach przeprowadzonych przez pracownika Ośrodka Zamiejskiego w Janowie Podlaskim, podczas których mogli zapoznać się z gatunkami, które mogą stać się naszymi karmnikowymi gośćmi.

- **„Najładniejszy stroik świąteczny ”** – konkurs nie został przeprowadzony z powodu dłuższego zwolnienia lekarskiego kierownika Ośrodka Zamiejskiego w Janowie Lubelskim.

- **„Budka lęgowa dla ptaków”** - na konkurs wpłynęło 71 budek lęgowych wykonanych przez uczniów z 4 szkół: Gimnazjum im. Polskich Olimpijczyków w Szczepleszynie, Gimnazjum im. Jana Pawła II w Krasnobrodzie, Gimnazjum im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Żdanowie oraz Zespół Szkół w Łabuniach. Wszystkie budki zostały zawieszane w miejscach gdzie brakuje naturalnych dziupli.

- **„Roztocze malowane”** – na konkurs wpłynęło 34 prace w 3 kategoriach wiekowych z 5 szkół: Szkoła Podstawowa w Kaczórkach, Szkoła Podstawowa w Łabuniach, Szkoła Podstawowa w Gromadzie, Szkoła Podstawowa im. Róży Zamojskiej w Szczepleszynie i Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Jana Pawła II w Krasnobrodzie. W ramach konkursu zorganizowano wystawę pt. „Mieszkańcy naszych lasów”.

- **„Las zamknięty w szkło”** – na konkurs wpłynęło łącznie 65 prac z 9 szkół. Rozstrzygnięcie konkursu odbyło się w siedzibie ZLPK Ośrodek Zamiejskowy w Zamościu. Każdej ze szkół przyznano 3 nagrody główne oraz wyróżnienia.

Dodatkowo przeprowadzono konkursy własne lub współorganizowane m.in.:

- „**Z Marzanną na rowerze**” - konkurs na najbardziej interesującą Marzannę podczas Rowerowych Zajęć Terenowych po Chełmskim Parku Krajobrazowym. Konkurs przeprowadzony został w Żalinie, gmina Ruda-Huta, w którym uczestniczyło 18 osób.
- „**Przyprawy i zioła**” - konkurs organizowany przez Zespół Szkół Budowlanych i Geodezyjnych w Chełmie, udział w Komisjach Konkursowych. W konkursie uczestniczyło 18 osób.
- „**Przyrodniczo – językowy**” – dotyczył gł. ptaków Chełmskiego Parku Krajobrazowego. Zorganizowany podczas Rowerowych Zajęć Terenowych w OE – M w Brzeźnie, udział wzięło 14 uczniów.
- **XII edycja „Konkursu o Nadleśnictwie Strzelce i Strzeleckim Parku Krajobrazowym”** – organizatorami byli Publiczna Szkoła Podstawowa w Strzelcach, Nadleśnictwo Strzelce oraz Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych Ośrodek Edukacyjno-Muzealny w Brzeźnie. Do zadań ZLPK należała pomoc w ułożeniu pytań konkursowych, przeprowadzenie prelekcji w dniu konkursu, udział w pracach Komisji Konkursowej; w konkursie wzięło udział 16 uczniów.
- „**Lubelszczyzna – moja Mała Ojczyzna**” - organizatorem był Zespół Szkół Publicznych w Suścu; ZLPK przekazał nagrody i materiały promocyjne dla uczestników.
- „**Przyroda Ziemi Lubelskiej**” – organizatorem i miejscem rozstrzygnięcia konkursu była Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie. Był to konkurs fotograficzny, do którego przystąpiło 52 osoby, którzy zgłosili łącznie 132 prace. Do zadań ZLPK należał udział w Komisji Konkursowej oraz przekazanie nagród laureatom.
- **II Konkurs Ekologiczny „Drugie życie śmieci”** – konkurs organizowany we współpracy z Młodzieżowym Domem Kultury w Chełmie. Wpłynęło 49 prac z 8 szkół.
- „**Park krajobrazowy w rysunku**”- konkurs plastyczny przeprowadzony we współpracy z Młodzieżowym Domem Kultury w Chełmie podczas pleneru plastycznego w Chełmskim Parku Krajobrazowym nad rzeką Bug. W konkursie uczestniczyło 39 uczniów.

8. Prowadzenie edukacji z zakresu bezpieczeństwa osób przebywających na obszarach wodnych w granicach parków krajobrazowych.

Podczas zajęć edukacyjnych pracownicy Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych poruszali temat z zakresu bezpieczeństwa osób przebywających na obszarach wodnych w granicach parków krajobrazowych. W zajęciach poświęconych temu zagadnieniu wzięło udział **1939 uczniów**.

9. Organizacja akcji:

- „**Światowy Dzień Ziemi**” – uczestniczono w uroczystościach zorganizowanych z okazji Międzynarodowego Dnia Ziemi w Szkołach Podstawowych w: Brzeźnie, Józefowie, Czarnymstoku, Grabanowie, Sławacinku Starym, Kornicy i Dobryniu Dużym; w Zespole Szkół w Gorajcu i Suścu, Gimnazjum w Żmudzi, Przedszkolu w Sawinie i Zamościu, Domu Kultury

w Starym Zamościu. Udział wzięło łącznie 1513 osób. W trakcie akcji poruszono tematy związane ze środowiskiem naturalnym, bioróżnorodnością, skrytym życiem zwierząt leśnych czy pozytywnym wpływem bobrów na środowisko. Zorganizowano także wycieczkę ukazującą bioróżnorodność Działów Grabowieckich, w której wzięło udział 28 uczniów i 5 nauczycieli ze Szkoły Podstawowej w Sitnie.

- **„Sprzątanie Świata”** – akcja odbyła się w Szkole Podstawowej w Lubyczy Królewskiej. W jej ramach przeprowadzono prelekcję na temat ponownego wykorzystania odpadów pt. „Rady na odpady” oraz zorganizowano krótki konkurs wiedzy dla uczestników. Udział wzięło 37 uczniów.

- **„Dzień Krajobrazu”** - Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych aktywnie włączył się w organizację obchodów na terenie swojej działalności. Każdy z Ośrodków Zamiejscowych ZLPK przygotował w ramach akcji własne działania, np. prelekcje, zajęcia w terenie, rajdy, prezentacje. Ośrodek Zamiejscowy w Lubartowie we współpracy z Gminnym Ośrodkiem Kultury w Milejowie przygotował projekt pn. "Cykle natury kluczem do kultury" realizowany na terenie Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego, którego celem było przybliżyć mieszkańcom Milejowa ich „małą ojczyznę”. Uczestnicy projektu poznawali z innej perspektywy swoją najbliższą okolicę, uczyli się rozpoznawać dziko rosnące rośliny użytkowe, poznawali walory przyrodnicze i krajobrazowego parku krajobrazowego, oraz w ramach konkursu plastycznego przelewali jego piękno na papier. Odbyła się także wycieczka dzieci ze szkoły w Wielkolesie do Wrzelowieckiego Parku Krajobrazowego.

W ramach obchodów Ośrodek Zamiejscowy w Chełmie przeprowadził 2 prezentacje w szkołach dla dzieci młodszych (kl. IV) oraz 2 zajęcia terenowe adresowane do młodzieży gimnazjalnej pt. ”Dzień Krajobrazu – poznajemy pola, łąki, krajobraz rolniczy.” Były to 3-godz. interdyscyplinarne warsztaty w dolinie rzeki Uherki obejmujące liczne ćwiczenia i badania w terenie, prowadzenie obserwacji oraz wypełnianie kart pracy. W warsztatach uczestniczyły 43 osoby.

- **„Czyste parki”** – impreza rodzinna zorganizowana przez Ośrodek Zamiejscowy w Chełmie. Głównym celem było uświadomienie dzieci i dorosłych na stan środowiska przyrodniczego, aktywna praca na jego rzecz oraz integracja uczestników. Akcja została zorganizowana w dwóch terminach: latem w czerwcu i jesienią w październiku. W programie było sprzątanie fragmentu Chełmskiego Parku krajobrazowego, uczestnictwo w różnych zadaniach przeznaczonych oddzielnie dla pań, panów, dzieci, całych rodzin. Było koło fortuny, przeciąganie liny, wykreślanie o drzewach, zagadki, loteria, mierzenie obwodu pnia i wysokości drzewa oraz zadania plastyczne. Atrakcją był gorący poczęstunek z grilla, pieczenia kiełbasek na ognisku, a dla dzieci- trampolina. Udział wzięło 29 rodzin z dziećmi w wieku od paru miesięcy po kilkanaście lat, łącznie 80 osób.

- **„Światowy Dzień Mokradel”** - obchody zrealizowano przy współpracy Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków oraz Zespołu Szkół Budowlanych i Geodezyjnych w Chełmie. Przeprowadzono konkurs „W krainie Bagien i Moczarów” oraz można było wysłuchać wykładów o aktualnym stanie przyrody lubelskich bagien i moczarów.

- **„Światowy Dzień Środowiska”** – połączono obchody w ramach akcji Dzień Krajobrazu. Udział wzięło 160 osób, w sumie trwały 14 godzin zegarowych.

- „Światowy Tydzień Zwierząt” – w ramach akcji Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych brał udział w Dniu Zwierzaka w Galerii Twierdza w Zamościu; zorganizowano również konkurs pt. „Mieszkańcy lasów, pól i łąk”, w którym wzięło udział 27 uczniów. Konkurs odbył się na Strzelnicy Myśliwskiej Polskiego Związku Łowieckiego w Kumowej Dolinie koło Chełma. Dla uczestników przygotowano dodatkowe atrakcje, jak np.: pokaz urządzeń łowieckich, wystawy budek lęgowych dla ssaków, ptaków i owadów, pokaz strzelectwa myśliwskiego.

10. Młodzież podczas konkursu pt. „Mieszkańcy lasów, pól i łąk” zorganizowanego w ramach Światowego Tygodnia Zwierząt, fot. P. Łapiński

- „Święto Lubelskich Parków Krajobrazowych” – akcja odbyła się na terenie Muzeum Zamoyskich w Kozłowie, a organizatorem był Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych. Celem głównym wydarzenia była popularyzacja wiedzy na temat dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego lubelskich parków krajobrazowych oraz obszarów chronionego krajobrazu wśród dzieci i młodzieży. Zorganizowano konkurs pt. „Twój Park Krajobrazowy w rysunku”, adresowany był do uczniów klas 4 – 6 szkół podstawowych; łącznie wpłynęło 119 prac. Ogłoszenie wyników i wręczenie nagród nastąpiło w trakcie trwania Święta. Na scenie głównej zorganizowane zostały występy młodzieży, lokalnych zespołów ludowych i wiele innych atrakcji. W trakcie trwania wydarzenia wręczano honorowe odznaczenia przyznawane przez Marszałka Województwa Lubelskiego i Dyrektora ZLPK w uznaniu zasług dla ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego lubelskich parków krajobrazowych „Przyjacieli Lubelskich Parków Krajobrazowych”, a także dyplomów i nagród dla nauczycieli wspierających działalność ZLPK oraz dla dzieci aktywnie uczestniczących w różnych konkursach, wydarzeniach organizowanych przez ZLPK. Przy stoiskach ZLPK oraz zaproszonych partnerów prowadzone były warsztaty w formie gier, zabaw i konkursów dla dzieci, których celem była nauka o przyrodzie, rozpoznawanie różnych gatunków flory i fauny. Przeprowadzono np. konkurs pt. „Quiz przyrodniczy” podczas którego dzieci dokańczały deklamowane rymowanki. W quizie uczestniczyło 50 osób. Dzieci i goście mieli również możliwość zwiedzenia Muzeum wraz z przewodnikiem.

- „**Odśmiecanie Krajobrazu**” – akcja odbyła się wspólnie z pracownikami Przedsiębiorstwa Gospodarowania Odpadami w Chełmie oraz uczniami Szkoły Podstawowej w Sawinie. Na miejsce do „odśmiecania” obrano ścieżkę przyrodniczą na terenie Chełmskiego Parku Krajobrazowego przy Punkcie Edukacyjnym w Sawinie. Zanim dzieci ze Szkoły Podstawowej ruszyły w teren, miały okazję wysłuchać, krótkiej pogadanki na temat problemu dzikich składowisk odpadów i napisać test, którego zakres wiedzy obejmował podstawowe wiadomości dotyczące segregacji odpadów oraz Chełmskiego Parku Krajobrazowego. Zorganizowany również został konkurs pt. „Przyrodniczo – recyklingowy”, w którym uczestniczyło 21 osób.

10. Organizacja przedsięwzięć edukacyjnych:

a) - **Zimowe ptakoliczenie** – przedsięwzięcie zorganizowano we współpracy z Publicznym Gimnazjum w Janowie Podlaskim oraz Nadleśnictwem Biała Podlaska. Była to już VIII edycja, w której uczestniczyło 19 osób. Doliczono się 564 osobników, należących do 28 gatunków dla których założono 111 kart inwentaryzacyjnych, a uzyskane dane zostały przesłane do Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków.

- **Nocne nasłuchiwanie sów** – przedsięwzięcie zorganizowano we współpracy z Publicznym Gimnazjum w Janowie Podlaskim oraz Nadleśnictwem Biała Podlaska. Była to już VII edycja, w której wzięło udział ok. 100 osób. Zlokalizowano m.in. puszczyki i płomykówkę.

- **Parada bociana białego** – przedsięwzięcie zorganizowano we współpracy z Publicznym Gimnazjum w Janowie Podlaskim oraz Nadleśnictwem Biała Podlaska. Poprzedzone było przygotowaną przez młodzież częścią artystyczną z bocianem w roli głównej. W trakcie przedsięwzięcia zostały podsumowane wszelkie działania „ptasie” realizowane w mijającym roku szkolnym.

- **Europejskie Dni Ptaków** - udział wzięli pracownicy Ośrodka Zamiejscowego wraz z młodzieżą Zespołu Placówek Oświatowych w Janowie Podlaskim. Grupa licząca ponad 50 osób przy wsparciu przewodnika Pana Jarosława Mydlaka, nauczycieli i rodziców zaobserwowała 130 ptaków, należących do 24 gatunków; założono 64 karty inwentaryzacyjne.

11. Konkurs na ciasto z motywem sowym przeprowadzony w ramach przedsięwzięcia „Nocne nasłuchiwanie sów”, fot. A. Łazeba

b) - Dzień pszczoły – przedsięwzięcie organizowane wspólnie przez Ogród Botaniczny UMCS i Ośrodek Zamiejscowy Lubartów Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych. Na stoisku najczęściej emocji wzbudzało koło fortuny, losowanie zagadek i łamigłówek. Przeprowadzono konkursy na najładniejsze przebranie za pszczołę i laurkę z motywem pszczoły.

- **Ptaki w naszym otoczeniu** – w ramach przedsięwzięcia zorganizowano warsztaty ornitologiczne w Keżłowieckim Parku Krajobrazowym, w których udział wzięło 38 osób.

Dodatkowo zorganizowano przedsięwzięcie pt.:

- **Dni zawiłca** – Muzeum w Kluczkowicach wraz z Wydziałem Rolnictwa, Leśnictwa i Środowiska Starostwa Powiatowego w Opolu Lubelskim oraz przy wsparciu Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych w ramach przedsięwzięcia zorganizowało zajęcia edukacyjno-przyrodnicze, które skierowane były dla dzieci ze szkół podstawowych powiatu opolskiego. Uczniowie poznawali warstwową budowę lasu, gatunki ptaków, które w nim występują, różnorodność biologiczną i geologiczną Wrzelowieckiego Parku Krajobrazowego.

c) - Zwierzęta parków krajobrazowych w zamojskim ZOO – przedsięwzięcia obejmowało konkurs wiedzy ekologicznej oraz zajęcia na terenie Ogrodu Zoologicznego w Zamościu. W pierwszym etapie konkursu wzięło udział 21 szkół podstawowych zgłaszając w sumie 105 uczniów z klas IV-VI. Trzy zwycięskie drużyny zostały zaproszone do rywalizacji i wspólnej zabawy na terenie ogrodu zoologicznego.

- **Noc sów** – przedsięwzięcie organizowano we współpracy ze Szkołą Podstawową Nr 8 w Zamościu. OZ w Zamościu był organizatorem konkursu na maskę sowy. Dzięki współpracy z Ogrodem Zoologicznym im. Stefana Milera w Zamościu, uczestnicy mieli możliwość tej nocy zwiedzić zoo, a w szczególności zobaczyć i usłyszeć sowę śnieżną, puszczyka zwyczajnego i uralskiego oraz puchacza w porze ich aktywności. W przedsięwzięciu wzięło udział 150 uczniów.

11. Udział w cyklicznych i masowych imprezach w celu promocji walorów przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych i historycznych lubelskich parków krajobrazowych, m.in.:

1. „Noc sów” w Dubecznie,
2. „Dzień sów” w Wytocznie,
3. Obchody „Nocy Świętojańskiej” w Świerżach,
4. XII Ekopiknik Rodzinny w Ośrodku „Słoneczny Wrotków” nad Zalewem Zemborzyckim w Lublinie,
5. IX Piknik Ekologiczny pod hasłem „Bioróżnorodność, poznaj by zachować”.
6. Piknik MOPS „Wszystkie dzieci nasze są...”,
7. XXI Nadbużańskie Święto Pszczoły w Okszowie,
8. Dzień Książki organizowany przez Zespół Szkół w Okszowie,
9. Uroczystości 50’lecia szkoły oraz Dni Patrona Gimnazjum w Zespole Szkół w Rudzie-Hucie,
10. Jarmark Artystyczno-Historyczny w Janowie Podlaskim,
11. Obchody Jubileuszu 200-lecia Stadniny Koni w Janowie Podlaskim,
12. II Piknik Archeologiczny w Sąsiadce,
13. Dożynki wojewódzkie, powiatowe i gminne w: Radawcu, Krzczonowie, Rejowcu, Skierbieszowie, Milejowie, Janowie Podlaskim,
14. „Święto Bociana” w Skryhiczynie,
15. Europejskie Dni Dziedzictwa 2017 – „Dziedzictwo krajobrazu – krajobraz dziedzictwa”,
16. „Święto jesieni” w Kazimierzu Dolnym,
17. XIII „Bolkowanie” w Hnieszowie,
18. Święto Pieczonego Ziemniaka w Siedliszczu,
19. Obchody „Dnia Górnika”,
20. Ogólnopolski Dzień Geografa.

12. Przygotowanie i wydruk map przyrodniczo-turystycznych, folderów informacyjnych i przewodników po ścieżkach oraz albumów.

- a) Kozłowiecki Park Krajobrazowy - przygotowano materiały do edycji mapy (opracowanie tekstu; przygotowanie i wybór zdjęć), poprawiono treści turystyczne,
- b) Krasnobrodzki i Szczebrzeszyński Park Krajobrazowy - przygotowano opisy i fotografie na rewers map, a także opracowano foldery informacyjne;
- c) Szczebrzeszyński i Południoworożtoczański Park Krajobrazowy - opracowano foldery i albumy opisujące walory przyrodnicze obszarów, przygotowano teksty i fotografie,
- d) Ścieżka przyrodniczo-historyczna „Szczebrzeszyn – Kawęczynek” - opracowano folder informacyjny,

13. Opracowanie i wykonanie edukacyjnych gier :

- „**Małopolski Przełom Wisły**” – nie zrealizowano ze względu na zbyt duże koszty wydania gry, zastąpiono ją planszową grą edukacyjną pt. „**Wędrówka po Podlaskim Przełomie Bugu**”, której celem jest ukazanie bogactwa przyrodniczego, kulturowego i historycznego parku w odniesieniu do różnych miejsc, zaznaczonych na mapie gry,
- „**Przyrodnicze koło fortuny**” - opracowano planszę oraz pytania do gry w kategorii: „Tajemnice roślin”, „Tajemnice zwierząt”, „Ochrona przyrody”, „Z ekologią na Ty”, „Przyroda nieożywiona” i „Ptasie wieści”.

14. Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego i organizacjami ekologicznymi w zakresie realizacji zadań związanych z edukacją przyrodniczą oraz rozwojem ekoturystyki.

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych przeprowadził szeroko zakrojoną współpracę służącą do realizacji celów i promocji działań:

a) ze szkołami, uczelniami wyższymi m.in.:

- Publicznym Gimnazjum im. Św. Jana Pawła II w Janowie Podlaskim,
- Gimnazjum w Opolu Lubelskim,
- Zespołem Szkół w Potoku Stanach, Rudzie-Hucie, Potoczku,
- Katolickim Uniwersytetem Lubelskim Jana Pawła II i Otwartym Katolickim Uniwersytetem Lubelskim Jana Pawła II,
- Szkołą Podstawową w Strzelcach,
- I Liceum Ogólnokształcącym w Chełmie,
- IV Liceum Ogólnokształcącym w Chełmie,
- Zespołem Szkół Ekonomicznych i III Liceum Ogólnokształcącym w Chełmie,
- Zespołem Szkół Budowlanych i Geodezyjnych w Chełmie,
- Zespołem Szkół Gastronomicznych i Hotelarskich w Chełmie,
- Zespołem Szkół Technicznych w Chełmie,
- Zespołem Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Okszowie,
- Szkołą Podstawową i Liceum Ogólnokształcącym w Dubience.

b) jednostkami samorządu terytorialnego, państwowymi jednostkami organizacyjnymi, organizacjami:

- Parkami Narodowymi: Wigierski Park Narodowy, Park Narodowy Gór Stołowych, Park Narodowy „Bory Tucholskie”, Słowiński Park Narodowy, Drawieński Park Narodowy, Park Narodowy „Ujście Warty”, Świętokrzyski Park Narodowy, Woliński Park Narodowy, Roztoczański Park Narodowy, Poleski Park Narodowy,
- Nadleśnictwem Strzelce, Nadleśnictwem Chełm, Nadleśnictwem Biała Podlaska, Nadleśnictwem Krasnystaw,
- Policją w Chełmie,
- Starostwem Powiatowym w Opolu Lubelskim, Chełmie,

- Samodzielnym Publicznym Sanatorium Rehabilitacyjnym dla Dzieci im. Janusza Korczaka w Krasnobrodzie,
- Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Lublinie Delegaturą w Chełmie,
- Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w Lublinie oraz Wydziałem Spraw Terenowych w Chełmie, Kazimierzu Dolnym, Białej Podlaskiej.

c) fundacjami, stowarzyszeniami:

- Ogólnopolskim Towarzystwem Ochrony Ptaków,
- Ligą Ochrony Przyrody. Zarząd Okręgu w Lublinie,
- Polskim Towarzystwem Turystyczno–Krajoznawczym im. Kazimierza Janczykowskiego w Chełmie,
- Towarzystwem Przyrodniczym „Bocian”,
- Klubem Turystyki Rowerowej Polskiego Towarzystwa Turystyczno–Krajoznawczego „Ruda Team”,
- Grupą Rowerową „Odnowa” w Chełmie,
- Zarządem Okręgowym Polskiego Związku Łowieckiego w Chełmie,
- Kołem Łowieckim nr 23 „Szarak” w Chełmie; nr 67 „Krogulec” w Lublinie,
- Fundacją Ludzie,
- Nadbużańskim Stowarzyszeniem Miłośników Gminy Dubienka,
- Stowarzyszeniem Chełmskiej Straży Ochrony Zwierząt,
- Fundacją CEMEX,
- Fundacją Ziemia i Ludzie.

d) instytucjami kulturalno – oświatowymi, przedsiębiorstwami w regionie, w tym:

- Gminnym Ośrodkiem Kultury w Janowie Podlaskim, Rudzie Hucie,
- Domem Kultury w Żalinie, w Dubecznie,
- Młodzieżowym Domem Kultury w Chełmie,
- Muzeum Regionalnym w Kluczkowicach, Chełmie,
- Cementownią Chełm,
- Przedsiębiorstwem Gospodarowania Odpadami w Chełmie,
- Biblioteką Pedagogiczną w Chełmie,
- Muzeum Ziemi Chełmskiej im. Wiktora Ambroziewicza w Chełmie.

Pracownicy Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych brali udział w licznych konferencjach, warsztatach, szkoleniach i debatach m.in.:

a) Konferencji podsumowującej projekt „Ochrona bioróżnorodności siedlisk trawiastych wschodniej Lubelszczyzny”. Organizatorem była Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Lublinie. Podczas konferencji uczestnicy podzielili się zdobytym doświadczeniem i przedstawili syntezę wybranych badań. Spotkanie podsumowujące kilka lat wspólnej pracy było także okazją do identyfikacji wyzwań stojących przed instytucjami zajmującymi się ochroną przyrody na terenie województwa lubelskiego,

- b) Międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej pt. „Ochrona, zachowanie i odtwarzanie różnorodność biologicznej w warunkach megapolis”.** Konferencja odbyła się w Kijowie, a głównym powodem jej organizacji była 10-ta rocznica istnienia Parku Narodowego „Hołosijiwski”. Pracownik Biura ZLPK wygłosił wykład pt.: „Edukacja ekologiczna w Zespole Lubelskich Parków Krajobrazowych – zakres, formy metody”.
- c) Ogólnopolskiej konferencji ornitologicznej „Ornitologia w skali globalnej i lokalnej”.** Konferencja odbyła się na Uniwersytecie Przyrodniczym w Lublinie i została zorganizowana w 80-tą rocznicę powstania Polskiego Towarzystwa Zoologicznego. Na konferencji obecni byli ornitolodzy z Ukrainy i Białorusi,
- d) Konferencji pt. „Rola parków narodowych w rozwoju nauk przyrodniczych, oraz znaczenie monitoringu przyrodniczego w zarządzaniu obszarami chronionymi w Polsce”.** Odbyła się w Białowieży, a organizatorem był Białowieski Park Narodowy oraz Centrum UNEP/GRID – Warszawa. Celem spotkania była wymiana doświadczeń między różnymi podmiotami odpowiedzialnymi za ochronę przyrody oraz dyskusja nad możliwościami i sposobami współpracy w zakresie prowadzenia badań naukowych i monitoringu. Uczestnicy mieli również możliwość udziału w warsztatach „Analizy przestrzenne w oprogramowaniu QGIS” oraz „Narzędzia mobilne w monitoringu przyrody”,
- e) Konferencji „Ochrona przyrody w rękach samorządów wojewódzkich”.** Odbyła się w Supraślu, a organizatorami byli: Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego w Białymstoku oraz dyrekcja Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej im. Prof. Witolda Sławińskiego. Tematyka skupiała się wokół: problematyki powoływania form ochrony przyrody, określania ich granic oraz sporządzania listy zakazów, aktywności samorządów gminnych w kreowaniu nowych form ochrony przyrody a także prowadzeniu nadzoru nad już istniejącymi, ochrony zadrzewień w miastach, realizacji przez samorządy przepisów ustawy Prawo łowieckie,
- f) Konferencji szkoleniowo-informacyjnej dla potencjalnych beneficjentów Programu Operacyjnego Rybactwo i Morze na lata 2014-2020.** Zorganizowana przez Województwo Lubelskie w Lubelskim Centrum Konferencyjnym. W ramach konferencji zostały omówione najważniejsze aspekty prawne związane z wdrażaniem Priorytetu 4 PO Rybactwo i Morze na lata 2014 – 2020,
- g) Konferencji „Między swobodą a zakazem, czyli o bezpiecznym korzystaniu z przestrzeni turystycznej”.** Konferencja zorganizowana przez Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze w Kalatówkach w Tatrach. Prelegenci podczas swoich wystąpień poruszali zagadnienia związane z bezpieczeństwem osobistym, profilaktyką bezpieczeństwa czy odpowiedzialnością i kompetencją służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w regionach turystycznych.
- h) Ogólnopolskiej konferencji pn.: "Nauka dla ochrony i kształtowania krajobrazu".** Zorganizowana przez Generalną Dyрекję Ochrony Środowiska. Celem konferencji było podsumowanie stanu prac nad opracowaniem audytu krajobrazowego dla Polski, trudności wynikające z realizacji zadania oraz perspektywy jego zakończenia.
- i) Seminarium dotyczącego projektu klimatycznego pt. „Łagodzenie zmian klimatu poprzez nawadnianie zdegradowanych torfowisk, zmiany sposobu użytkowania**

gruntów oraz tworzenie wspierającego mechanizmu rynkowego". Seminarium odbyło się w instytucie Technologiczno-Przyrodniczym w Warszawie i zgromadziło specjalistów, przyrodników i ekonomistów z Polski, Niemiec i Białorusi. Spotkanie miało na celu omówienie zagadnień związanych z projektem, który przygotowujemy jest do złożenia do Programu Life Climate.

- j) **XXVII sympozjum jurajskie pt. „Zachowanie różnorodności biologicznej i tożsamości krajobrazowej**". Organizatorem był Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego. Sympozjum odbyło się w Muzeum Śląskim w Katowicach i ośrodku edukacyjnym Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego w Smoleniu na Jurze. Sympozjum poświęcone było roli człowieka w kształtowaniu krajobrazu i jego odpowiedzialności za krajobraz,
- k) **III Ogólnopolskie Forum GEO-PRODUKT od edukacji do innowacji** – organizatorem był Wydział Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska Uniwersytetu Wrocławskiego,
- l) **VII Zamojskich Dni Kresowych DEWAJTIS**. Organizatorem był Oddział Zamojski Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana”, zaś w roku bieżącym współorganizatorem został także Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych. Był to cykl wykładów, prezentacji, pokazów slajdów i filmów, a także promocji książek związanych tematycznie z dawnymi Kresami Wschodnimi Rzeczypospolitej. Pracownik Biura ZLPK wygłosił referat pt. „Prof. Stefan Kozłowski – przyrodnik, geolog, rzecznik ekorozwoju”,
- m) **Szkoleniu z zakresu udzielania Pierwszej Pomocy Przedlekarskiej** – odbyło się w formie seminarium w Janowie Podlaskim, udział wzięli wszyscy pracownicy ZLPK.
- n) **Szkoleniu pt: „Inwentaryzacja ujednolicenia prowadzenia kartotek**". Szkolenie odbyło się w siedzibie Biura Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych.

15. Organizacja konferencji:

- **międzynarodowej z okazji 25-lecia Szczebrzeszyńskiego Parku Krajobrazowego i Południoworostoczańskiego Parku Krajobrazowego** – zorganizowana przez Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych przy współudziale Katedry Turystyki i Rekreacji Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie pt. „Funkcje przyrodnicze i społeczne parków krajobrazowych oraz formy organizacji i zarządzania”. Konferencja odbyła się w Centrum Szkolenia i Rekreacji „Energetyk” w Krasnobrodzie w dniach 11-12 maja 2017 r. W ramach konferencji zorganizowano sesję terenową po Szczebrzeszyńskim Parku Krajobrazowym, -**„Zdrowy Człowiek”** – w ramach konferencji odbyła się sesja naukowa pt. „**Eko – problemy małe i duże**”. Celem seminarium było zapoznanie młodzieży z lokalnymi i globalnymi problemami zagrażającymi naszej planecie, zrozumienie zależności pomiędzy nieodpowiedzialną działalnością człowieka a najważniejszymi problemami ekologicznymi współczesnego świata. Swoje prezentacje przedstawiło 8 uczniów z 8 różnych szkół średnich. Podczas seminarium głos zabrali również przedstawiciele RDOŚ, WIOŚ, Cementowni Chełm. W sesji uczestniczyło 123 osoby.

12. Sesja naukowa pt. „Eko – problemy małe i duże” przeprowadzona w ramach konferencji „Zdrowy Człowiek”, fot. R. Wróblewski

16. Organizacja zielonej szkoły we współpracy z Biurem Turystyki „Roztocze Travel” w Zamościu. Zadanie nie zostało zorganizowane z powodu brak chętnych szkół.

17. Współorganizowanie Festiwalu Piosenki Ekologicznej w Kaczórkach. Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych objął patronat nad imprezą i ufundował statuetki dla uczestników Festiwalu.

18. Organizacja wystaw prac konkursowych prezentujących atrakcje przyrodnicze i kulturowe parków krajobrazowych:

-„**Szczebrzeszyński Park Krajobrazowy w obiektywie**”- wystawa fotograficzna: zorganizowana na potrzeby konferencji międzynarodowej z okazji 25-lecia Szczebrzeszyńskiego Parku Krajobrazowego i Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego

-„**Spotkania z przyrodą im. Jerzego Ostaszewskiego**” w połączeniu z wystawą zdjęć pt. „**Bug - Nadbużańskie Podlasie**” – wystawa prac konkursowych, na który wpłynęło ok. 100 prac uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych z terenu Parku Krajobrazowego „Podlaski Przełom Bugu”. Wystawa była udostępniona zainteresowanym w Gminnym Ośrodku Kultury w Janowie Podlaskim przez okres 2 tygodni, wraz z wystawą prac pt. „**Twój Park Krajobrazowy w rysunku**”.

19. Organizacja terenowych wyjazdów edukacyjnych:

- z **Kołem Naukowym „Geoturystyka AGH”** – zajęcia odbyły się na terenie Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego i Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej. Studenci

Akademii Górniczo – Hutniczej w Krakowie pod przewodnictwem Pani dr Elżbiety Gałki, wspólnie z pracownikami ZLPK OZ Zamość poznali geologię Roztocza Środkowego, mieli również możliwość zwiedzenia kamieniołomów, rezerwatów przyrody i innych form ochrony przyrody parków. Zajęcia zakończyły się wizytą w pracowni rzeźbiarskiej w Majdanie Nepryskim.

- z cyklu „Lubelskie Parki Krajobrazowe” – zorganizowano jednodniowy rajd „Kościuszkowski” po Strzeleckim Parku Krajobrazowym, w którym wzięło udział 86 osoby.

20. Organizacja rajdów turystycznych dla dzieci i młodzieży:

- z Powiatowym Zrzeszeniem LZS w Zamościu – rajd nie został zorganizowany powodu braku zgłoszeń,

- z cyklu „Znam Lubelskie Parki Krajobrazowe” – dwudniowy udział w 57-ym Jesiennym Rajdzie po Parku Krajobrazowym Puszczy Solskiej, w którym uczestniczyły 52 osoby.

13. Jesienny Rajd po Parku Krajobrazowym Puszczy Solskiej, Fot. P. Łapiński

21. Opracowanie nowych prezentacji dla dzieci, młodzieży i dorosłych z zakresu edukacji ekologicznej:

- „Obiekty geologiczne Roztocza”,
- „Niebezpieczne rośliny i zwierzęta”,
- „Pożyteczne owady”,
- „Kolorowy niezwykły świat owadów”.

Dodatkowo opracowano prezentacje pt.:

- „Ciekawostki życia roślin i zwierząt”,
- „Ptaki wokół nas – wiosna w lesie”,
- „Ptaki wokół nas – w parku i lesie”,
- „Parki Krajobrazowe Lubelszczyzny”.

- 22. Wznowienie wydruku przewodników po ścieżkach przyrodniczych na terenie Parku Krajobrazowego „Podlaski Przełom Bugu”.** Zostały przygotowane do wydruku przewodniki po ścieżce edukacyjno–przyrodniczej tj. „Nadbużańskie Łęgi” i „Kalinik”.
- 23. Prowadzenie dydaktycznych zajęć terenowych i wycieczek krajoznawczych w różnych ekosystemach na ścieżkach przyrodniczych i punktach edukacyjnych dla różnych grup wiekowych zgodnie z zapotrzebowaniem.**

Zajęcia terenowe przeprowadzone były przez Ośrodek Edukacyjno-Muzealny w Brzeźnie w ramach następujących tematów:

- „Zimowym tropem”,
- „Zwierzęta torfowisk”,
- „Nocne nasłuchiwanie sów”
- „Liczenie ptaków”,
- Rowerowe zajęcia terenowe,
- „Polesia Wołyńskiego Czar”,
- „Mikrokosmos podmokłych łąk”,
- „Mikrokosmos torfowisk”,
- „W krainie żółwia błotnego”.

Łącznie przeprowadzono **26 zajęć terenowych**, których wzięło udział **603 uczniów** i trwały **86 godzin zegarowych**.

- 24. Opracowanie informatora trasy turystycznej po stanowiskach geologicznych Rostocza.** Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych Ośrodek Zamiejscowy w Zamościu wykonał dokumentację fotograficzną do informatora trasy turystycznej po stanowiskach geologicznych Rostocza.
- 25. Opracowanie projektu działań z zakresu ochrony przyrody i edukacji środowiskowej, w tym złożenie wniosku do fundacji CEMEX „Budujemy Przyszłość”. Realizacja dotowanych zadań. Zorganizowanie w ramach współpracy z Fundacją CEMEX akcji wolontariackiej dla około 50 osób.**

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych Ośrodek Zamiejscowy w Chełmie opracował projekt działań pn. „Czyste Parki – człowiek dla przyrody, przyroda dla człowieka”. Projekt został zrealizowany, a wydarzenie miało na celu propagowanie walorów przyrodniczych okolic Chełma, spędzania wolnego czasu na łonie natury, integrację oraz aktywną edukację.

Przeprowadzono również akcję wolontariacką dla 10 pracowników Fundacji CEMEX „Budujemy przyszłość” dotyczącej czynnej ochrony i monitoringu miejsc rozrodu muchołówki białoszyjej w Strzeleckim Parku Krajobrazowym. W ramach akcji wywieszono 20 nowych budek, wyczyszczono wywieszone wcześniej budki – ponad 30 i skontrolowano dotychczasowe zasiedlenie. W wyniku przeprowadzonych czynności ustalono, że w 9 na 35 skontrolowanych budek gnieździła się muchołówka białoszyja, natomiast w pozostałych budkach dominatem lęgowym była sikorka bogatka.

14. Wywieszanie budek lęgowych w Strzeleckim Parku Krajobrazowym, fot. R. Wróblewski

26. Obsługa merytoryczna zgłaszających się studentów piszących prace na uczelniach, turystów oraz udostępnianie materiałów dydaktycznych i archiwalnych.

- a) Przekazano materiały merytoryczne dotyczące Chełmskiego Parku Krajobrazowego oraz informacje o instytucjach posiadających wiedzę na temat tego parku Pani Annie Szalewicz z UMCS w Lublinie,
- b) Udostępniono turystom oraz osobom prywatnym publikacje dotyczące parków krajobrazowych w obrębie działania Ośrodków Zamiejscowych ZLPK i biura,
- c) Poinformowano studentów o możliwości uzyskania informacji oraz danych dotyczących obszarów chronionych będących w zasięgu terytorialnym Ośrodka Zamiejscowego w Lubartowie,

- d) Udostępniono materiały dydaktyczne nauczycielom Zespołu Szkół w Strupinie Dużym, Zespołu Szkół w Okszwie, Zespołu Szkół Ogólnokształcących na 8 w Chełmie oraz Szkoły w Legionowie,
- e) Ustalono tematy oraz zakres treści prac licencjackich i magisterskich realizowanych przez studentów Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS w Lublinie,
- f) Udzielono pomocy merytorycznej w przygotowaniu dwóch prac licencjackich na kierunku geoinformatyka UMCS w Lublinie.

27. Zorganizowanie i przeprowadzenie warsztatów szkoleniowych dla nauczycieli i różnych placówek oświatowych z Nadleśnictwem Sobibór.

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych Ośrodek Zamiejscowy w Chełmie we współpracy z Oddziałem Lubelskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Chełmie zorganizował zajęcia warsztatowe dla nauczycieli pn. „Aktywizujące metody nauczania w edukacji ekologicznej - przyrodnicze inspiracje w edukacji plastycznej”. Spotkanie składało się z trzech części:

1. Ciekawostki przyrodnicze z Chełmskiego i Sobiborskiego Parku Krajobrazowego - prezentacja.
2. Wykorzystanie materiału przyrodniczego i „ekologicznego” w edukacji plastycznej – prezentacja.
3. Warsztaty plastyczne.

W zajęciach uczestniczyło **15 nauczycieli** z 7 szkół podstawowych, zajęcia trwały **6 godz.**

15. Warsztaty szkoleniowe z nauczycielami, Fot. Pani Ewa Kobelska

28. Organizacja i udział w obozie ornitologicznym w Kaliszanach.

Zadanie nie zostało zrealizowane z uwagi na rozpoczęcie kształcenia podyplomowego przez Pracownika Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych Ośrodka Zamiejscowego w Lubartowie.

III. Współdziałanie w zakresie ochrony przyrody z jednostkami organizacyjnymi oraz osobami prawnymi i fizycznymi.

1. Współpraca z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska, administracją Lasów Państwowych i instytucjami naukowymi w zakresie wymiany informacji dotyczących występowania chronionych gatunków roślin i zwierząt na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

- a) Współpracowano z Urzędami Gmin w Biłgoraju, Frampolu, Goraju, Horyńcu-Zdrój, Szczebrzeszynie, Adamowie, Lubyczy Królewskiej, Łukowie, Narolu, Radeczniczy, Sułowie, Suścu, Tereszpolu i Tomaszowie Lubelskim oraz Urzędami Miasta we Frampolu, Szczebrzeszynie i Krasnobrodzie w celu sporządzenia ewidencji pomników przyrody znajdujących się na terenie parków krajobrazowych: Krasnobrodzkiego, Szczebrzeszyńskiego, Południoworoztockańskiego oraz Puszczy Solskiej. W rezultacie sporządzono pełną ewidencję tych form ochrony na terenie 4 parków krajobrazowych,
- b) Współpracowano z Urzędami Gmin Janów Podlaski i Rokitno w celu opiniowania wniosków o wycinkę drzew,
- c) Współpracowano z Urzędem Gminy Krasnobród w sprawie wymiany tablic na ścieżce „Wokół Krasnobrodu”,
- d) Współpracowano z Nadleśnictwem Biała Podlaska w zakresie organizacji terenowych wyjść liczenia ptaków oraz wymiany informacji dotyczących występowania chronionych gatunków,
- e) Współpracowano z Nadleśnictwem w Świdniku w zakresie zbierania danych dotyczących występowania i wykorzystania piaskowców kwarcowych na terenie Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego,
- f) Współpracowano z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska i Nadleśnictwem Chotyłów w zakresie wspólnego wyjazdu dotyczącego przeglądu rezerwatów położonych na terenie działania Nadleśnictwa,
- g) Współpracowano z RDOŚ w Lublinie Wydział Spraw Terenowych I w Białej Podlaskiej w związku z wydaniem opinii na usunięcie zadrzewień z prywatnych działek, celem przywrócenia ich do stanu pierwotnego – kośnego,
- h) Współpracowano z Nadleśnictwem Józefów i Tomaszów dotyczącego udziału w posiedzeniu Komisji Założeń Planu dla w/w Nadleśnictw oraz Nadleśnictw Chełm,
- i) Sporządzono informację nt. współpracy branży turystycznej z Lasami Państwowymi, Dyrekcjami Parków Narodowych i Krajobrazowych w aspekcie rozwoju turystyki w Polsce”,

2. Współpraca z Katedrą Hodowli i Użytkowania Koni Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie, Polskim Związkiem Hodowli Koni i Roztoczańskim Parkiem Narodowym w zakresie pielęgnacji i hodowli konia biłgorajskiego.

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych Ośrodek Zamiejscowy w Janowie Lubelskim we współpracy z Polskim Związkiem Hodowli Koni przeprowadził opis i znakowanie młodych koni.

16. Opis i czipowanie źrebaków koni biłgorajskich, Fot. J. Kiszka

3. Współpraca z instytucjami naukowymi i studentami wyższych uczelni w organizowaniu działalności naukowo – badawczej.

- a) Współpracowano z Uniwersytetem Przyrodniczym w Lublinie w sprawie kontynuacji prowadzenia inwentaryzacji przyrodniczej rzadkich i chronionych gatunków roślin na terenie obszarów chronionych w zasięgu terytorialnym ZLPK OZ w Lubartowie,
- b) Organizacja praktyk studenckich dla dwóch studentek z Państwowej Wyższej Szkoły im. Szymona Szymonowica w Zamościu na kierunku turystyka i rekreacja,
- c) Organizacja 4- miesięcznych praktyk dla 2 uczniów z Zespołu Szkół Gastronomicznych i Hotelarskich nr 4 w Chełmie.

4. Współpraca ze Starostwem Powiatowym w Lubartowie w sprawie Kozłowieckiego Parku Krajobrazowego.

Wszelkie działania na terenie parku krajobrazowego zostały zrealizowane na płaszczyźnie Park – Nadleśnictwo i Park – Gmina. Nie było konieczności angażowania Starostwa Powiatowego w Lubartowie, w związku z tym nie ustalano żadnych konkretnych zagadnień na czym ta współpraca miałaby polegać.

W sprawie Kazimierskiego Parku Krajobrazowego Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych Ośrodek Zamiejscowy w Lubartowie współpracował z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Lublinie Wydział Spraw Terenowych w Kazimierzu Dolnym

i Starostwem Powiatowym w Opolu Lubelskim w sprawie odnowienia i poprawy oznakowania ścieżek dydaktycznych, ustawienia nowych tablic informacyjnych oraz oznakowania miejsc przystankowych na ścieżkach dydaktycznych z instalacją tabliczek z QR-kodami.

5. Współpraca ze Starostwem Powiatowym w Opolu Lubelskim, lokalnymi samorządami oraz Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Lublinie w zakresie rewitalizacji ścieżek dydaktycznych w Kazimierskim Parku Krajobrazowym.

W ramach współpracy Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych koordynował podpisanie umowy pomiędzy Województwem Lubelskim a Starostwem Powiatowym w Opolu Lubelskim w sprawie udzielenie pomocy finansowej na realizację zadania pn. „Odnowienie oznakowania ścieżek dydaktycznych w Parkach Krajobrazowych: Kazimierskim i Wrzelowieckim na terenie Powiatu Opolskiego” oraz wykonanie tablic i słupków z kodami QR.

6. Współpraca z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Lublinie, Ogrodem Botanicznym UMCS, Urzędem Miasta w Łęcznej i Urzędem Gminy w Krzczonowie w sprawie renaturyzacji stanowiska rzadkich gatunków roślin kserotermicznych w Nadwieprzańskim i Krzczonowskim Parku Krajobrazowym.

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych w ramach zabiegów dotyczących renaturyzacji stanowisk rzadkich gatunków roślin kserotermicznych w Nadwieprzańskim i Krzczonowskim Parku Krajobrazowym współpracował:

- z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Lublinie – współpraca polegała na spotkaniach i prowadzeniu rozmów, sposobu technicznego wykonania zadania oraz wyboru wykonawcy, trybu postępowania administracyjnego w takich przypadkach. Efektem końcowym było uzyskanie zgody na prowadzenie prac,
- ze Starostwem Powiatowym w Łęcznej w sprawie ustalenia lokalizacji tablicy informacyjnej dotyczącej renaturyzacji płata roślinności kserotermicznej w Nadwieprzańskim Parku Krajobrazowym
- z Ogrodem Botanicznym UMCS w celu sprawowania nadzoru botanicznego nad pracami,
- z Gminą Krzczonów w zakresie uzyskania stosownych pozwoleń.

7. Współpraca z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w ramach projektu:

-LIFE 13 NAT/PL/000032 „W zgodzie z naturą-LIFE+ dla Lasów Janowskich” realizowana przez RDOŚ w zakresie:

- remontu zastawki piętrzącej na rzece Czartosowa,**
- remontu zbiornika przepływowego w dolinie rzeki Czartosowej.**

W ramach współpracy LIFE 13 NAT/PL/000032 „W zgodzie z naturą-LIFE+ dla Lasów Janowskich” podpisano dokumenty w sprawie remontu zastawki piętrzącej na rzece oraz remontu zbiornika przepływowego w dolinie rzeki Czartosowej. Dokonano odbioru wyżej wymienionych prac.

8. Współpraca z Wydziałem Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS w zakresie: -sporządzenia interaktywnych map lubelskich parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych udzielił pomocy merytorycznej w zakresie sporządzenia interaktywnych map Chełmskiego i Wrzelowieckiego Parku Krajobrazowego studentom piszącym prace licencjackie.

9. Współpraca z Wydziałem Weterynarii Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie oraz lokalnymi lecznicami weterynaryjnymi i Chełmską Strażą Ochrony Zwierząt w zakresie udzielania pomocy zwierzętom z gatunków chronionych.

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych Ośrodek Zamiejscowy w Chełmie w ramach współpracy z Wydziałem Weterynarii Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie przekazał ptaki do Ośrodka Rehabilitacji rannych lub osłabionych ptaków. Natomiast Stowarzyszeniu Chełmskiej Straży Ochrony Zwierząt udzielał pomocy merytorycznej. Pomagał również w akcjach pomocy rannym, dzikim zwierzętom w terenie.

10. Współpraca z Lubelskim Towarzystwem Ornitologicznym oraz z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Lublinie w zakresie monitoringu wybranych gatunków ptaków „strefowych” na terenie działania Ośrodka Zamiejscowego w Lubartowie. Odbyło się spotkanie z pracownikami RDOŚ w Lublinie i Nadleśnictwa Lubartów w sprawie stanowisk lęgowych ptaków objętych ochroną strefową.

11. Współpraca z mediami w celu promocji walorów przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych i historycznych lubelskich parków krajobrazowych oraz obszarów chronionego krajobrazu.

1) Media cyfrowe:

- a) Opublikowano 193 artykuły na stronie Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych www.parki.lubelskie.pl,
- b) Opublikowano 83 wpisy na profilu Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych www.facebook.com/parkilubelskie,
- c) www.chelm.gada.pl – kontakt w sprawie materiałów dotyczących projektu „Czyste parki, człowiek dla przyrody – przyroda dla człowieka”.

2) Radio:

- a) Radio Bon-Ton – udzielono wywiadu na temat zwiastunów wiosny, przeprowadzki pary łabędzi wraz z 6 pisklętami,
- b) Katolickie Radio Zamość:
- udział w audycji na temat oferty edukacyjnej OZ w Zamościu.

- prezentacja Działów Grabowieckich i Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego w programie „Rozmowa Dnia”,
- c) Radio Lublin – kontakt w sprawie materiałów dotyczących projektu „Czyste parki, człowiek dla przyrody – przyroda dla człowieka”.

3) Telewizja:

a) Telewizja Lublin:

- udział na żywo w programie publicystycznym poświęconym perspektywie zagospodarowania rzeki Wisły,
- udzielono wywiadu o walorach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych Parku Krajobrazowego „Podlaski Przełom Bugu” do spotu promującego gminę Janów Podlaski – Skarby przyrody
- udzielono wywiadu w sprawie organizacji Święta Parków Krajobrazowych Województwa Lubelskiego w „Poranku między Wisłą a Bugiem”,
- przedstawiono prezentację dotyczącą ptaków w programie „Login: Nauka”.

4) Prasa:

- a) „Nowy Tydzień” – tygodnik lokalny: II edycja konkursu „W krainie bagien i moczarów”,
- b) Kontakt z Lubelskim Urzędem Wojewódzkim Oddział w Chełmie w sprawie umieszczenia informacji o seminarium „Eko problemy małe i duże”,
- c) Kwartalnik Koła Łowieckiego nr 67 „Krogulec” w Lublinie - „Paśnik i ślady tumaka, czyli „Zimowym tropem przez Chełmski Park Krajobrazowy” i „Żółw błotny – żywa skamieniałość Polesia”,
- d) „Super Tydzień” i „Nowy Tydzień” – kontakt w sprawie ukazania się artykułu dotyczącego seminarium „Eko – problemy małe i duże” oraz projektu „Czyste parki, człowiek dla przyrody – przyroda dla człowieka”,
- e) Dziennik Wschodni – udzielenie wypowiedzi dotyczącej problemu zabezpieczenia przeciwerozyjnego wąwozu „Korzeniowy Dół” w Kazimierzu Dolnym,
- f) Lokalna gazeta powiatu puławskiego – udzielenie wypowiedzi w sprawie spalania śmieci na terenie Kozłowieckiego Parku Krajobrazowego,
- g) „Biuletyn” Ligi Ochrony Przyrody – „Wodniczka duma torfowisk węglanowych”,
- h) Poradnik ekologiczny „Eko i My”- promowanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych Parku Krajobrazowego „Podlaski Przełom Bugu”, „O krok od frontu”, „Wrzelowiecki Park Krajobrazowy”,
- i) Plus Gmina Jabłonna – „Władysław Taczanowski – ojciec polskiej ornitologii”,
- j) Gmina Jabłonna – „Śladami Władysława Taczanowskiego”,
- k) Wiadomości Brzozowskie – „Zgrzytacz w stodole”, „Kaczka z wielkim dziobem”, „Wrzos – posłaniec jesieni”, „Pazie – motyla arystokracja”, „Zaraza ... niejedna”, „Wisienka – stepowa bonsai”, „Konik jaki jest ...”, „Sierpówka – sympatyczny „uchodźca””, „Wypluwka rudzika”, „Cis na łuki i ... wściekliznę”.

l) Dzikie Życie - „Profesor Stanisław Aleksiejewicz Dyrenkow – zapomniany klasyk ochrony biernej”, „Dąb Kożewnikowa w Kijowie”, „Polska traci ostatnie enklawy krajobrazu naturalnego”

l) Вісті Донбасу – „Европейський досвід: Ландшафтні парки Любелщини”

m) Aktualności Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie – „Funkcje parków krajobrazowych”

n) Kurier Galicyjski – „Międzynarodowa konferencja przyrodnicza na Lubelszczyźnie”.

5) Artykuły naukowe:

a) Parnikoza I. Yu., Andreev I. O., Bublyk O. M., Spiridonova K. V., Gołębiwska J., Kubiak M., Kuczyńska A., Mystkowska K., Olędrzyńska N., Urańska B., Ślęzak-Parnikoza A., Górniak M., Wojciechowski K., Didukh Y. P., Kunakh V. A. – „The current state of steppe perennial plants populations: A case study on *Iris pumila*”

b) Wojciechowski K. – „Edukacja ekologiczna w Zespole Lubelskich Parków Krajobrazowych – zakres, formy, metody”

c) Wojciechowski K. – „Місця пам'яті повстання 1863 р. в Люблінському воєводстві, пов'язані з Україною та українцями”

d) Wojciechowski K. – „Miejsca pamięci Powstania Styczniowego w województwie lubelskim związane z Ukrainą i Ukraincami”

e) Парнікоза І. Ю., Войцеховський К. – „Місця пам'яті пов'язані з визвольним повстанням 1863 р. у Києві”

f) Parnikoza I., Wojciechowski K. – „Miejsca pamięci związane z powstaniem narodowo-wyzwoleńczym roku 1863 w Kijowie”

g) Cwener A., Wojciechowski K., Kobylas T. – „Przyroda cmentarza parafialnego w Zamościu”

h) Kovalenko P., Protsenko O., Shulga V., Serga S., Ślęzak-Parnikoza A., Wojciechowski K., Parnikoza I., Kozeretska I. – „Species diversity of Drospohillidae from Poland and Ukraine”

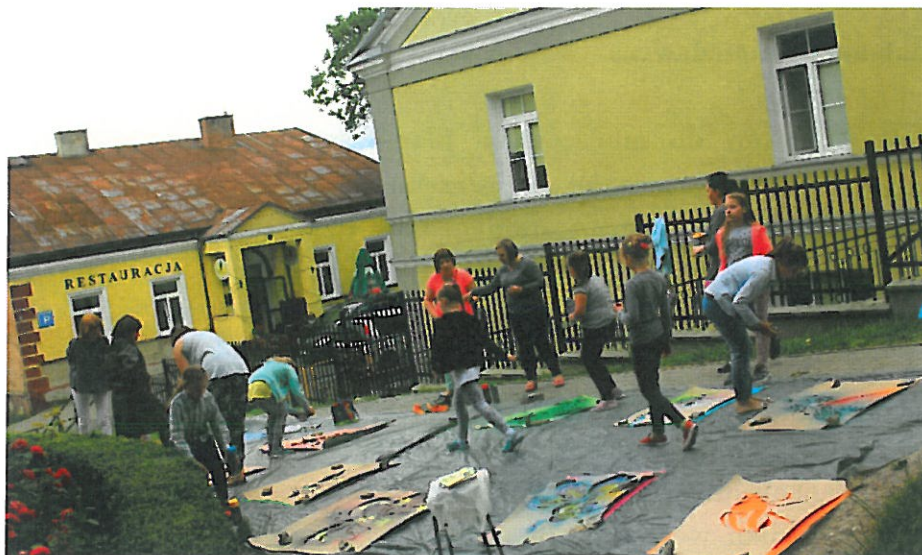
Efektywna promocja w mediach, liczne artykuły w prasie i internecie służą rozwijaniu świadomości ekologicznej i kreuje pozytywny wizerunek Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych, jako instytucji działającej na rzecz ochrony przyrody i jednostki finansowej przez samorząd Województwa Lubelskiego.

12. Nawiązanie współpracy z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie wymiany informacji odnośnie miejsc historycznych w parkach krajobrazowych. Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych Ośrodek Zamiejscowy w Chełmie odbył spotkania z pracownikiem Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków Delegatury w Chełmie w sprawie zabytkowych obiektów (starych chat, cmentarzy, grobów, kapliczek i innych obiektów) położonych w Chełmskim Parku Krajobrazowym.

13. Współpraca z Chełmską Biblioteką Pedagogiczną.

- **przeprowadzanie zajęć edukacyjnych, prelekcji i konkursów** – zorganizowano plener malarski pn. „Kolorowy świat owadów” dla młodzieży uzdolnionej plastycznie na ścieżce przyrodniczej „Motylowe łąki” w Chełmskim Parku Krajobrazowym zakończony konkursem, w którym uczestniczyło 28 osób z 12 szkół. Nagrodzonych zostało 5 prac. W ramach prowadzonych zajęć zorganizowano wystawę 16 prac laureatów konkursu.

- **promocja wydawnictw ZLPK** - przekazano do Biblioteki Pedagogicznej oraz czytelnicy w Chełmie zestawy materiałów promocyjnych ZLPK.

17. Konkurs plastyczny pt. „Kolorowy świat owadów”, Fot. E. Koszałka

14. Promocja ZLPK na imprezach masowych. Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych aktywnie włącza się w promocję swojej działalności na imprezach cyklicznych i masowych oraz licznych konferencjach.

15. Współpraca z Lwowskimi parkami krajobrazowymi na Ukrainie, realizacja projektu zwiększającego wykorzystanie dziedzictwa naturalnego i walorów krajobrazu na rzecz rozwoju turystyki na obszarze parków krajobrazowych województwa lubelskiego i obwodu lwowskiego w zakresie:

- edukacji ekologicznej,
- ochrony przyrody,
- zarządzaniem parkami,
- modernizacji istniejących i wyznaczenie nowych ścieżek,
- konferencji międzynarodowej parków krajobrazowych lubelskich i lwowskich – udział w Międzynarodowej Konferencji w Krasnobrodzie
- wydania albumu parki krajobrazowe lubelskie i lwowskie,
- wydania przewodnika po ścieżkach,
- wyjazd dla pracowników lwowskich parków krajobrazowych,
- pomocy merytorycznej w utworzeniu Zespołu Lwowskich Parków Krajobrazowych,
- organizacji wyjazdu promocyjnego dla dziennikarzy i przedstawicieli branży turystycznej do roztoczańskich parków krajobrazowych.

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych złożył wniosek aplikacyjny projektu „Zwiększenie wykorzystania dziedzictwa naturalnego i walorów krajobrazu na rzecz rozwoju turystyki na obszarach parków krajobrazowych województwa lubelskiego i obwodu lwowskiego” do Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014-2020. Projekt jednak nie został zakwalifikowany do dotacji ze względu na niewystarczającą ilość środków w konkursie.

IV. Działalność opiniodawcza.

1. Składanie wniosków do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących zagospodarowania przestrzennego obszarów wchodzących w skład parków krajobrazowych oraz opiniowanie działań inwestycyjnych i działań związanych z gospodarką zadrzewieniową, leśną i wodną na terenach parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych wyrażał opinie odnośnie planowanych działań na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Opinie te uwzględniają obowiązujące przepisy prawa zawarte w rozporządzeniach wojewody oraz uchwałach sejmiku w stworzeniu parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu:

- a) wydano 101 opinii dotyczących wycinki drzew, gospodarki zadrzewieniami,
- b) wydano 20 opinii dotyczących projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin,
- c) wydano 10 opinii w zakresie lokalizacji inwestycji pod względem szkodliwości dla środowiska,
- d) wydano 108 opinii dotyczących nadzoru architektonicznego i budowlanego, zagospodarowania terenów,
- e) wydano 33 opinie w zakresie dróg i infrastruktury technicznej,
- f) wydano 21 opinii dotyczących przedsięwzięć z zakresu gospodarki wodnej,
- g) wydano 108 opinii dotyczących indywidualnych wniosków inwestycyjnych,
- h) zgłoszono 10 wniosków do Studiów Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Gmin.

Łącznie wydano **401 opinii**, w większości były pozytywne i zgłoszono **10 wniosków**.

V. Modernizacja oraz prace remontowe.

1. Modernizacja bazy edukacyjnej w ostoi konika biłgorajskiego:

- przystosowanie budynku oraz wiaty do celów edukacyjnych,
- wykonanie studni głębinowej,
- wykonanie ogrodzenia na długości 2 km.

W ramach modernizacji bazy edukacyjnej w ostoi konika biłgorajskiego został przygotowany kosztorys inwestorski na modernizację oraz plan zagospodarowania ścieżki przyrodniczej w Szklarni. Została wybudowana przydomowa oczyszczalnia ścieków, łazienka oraz ogrodzenie.

VI. Informacja z realizacji wydatków budżetowych za rok 2017.

Dział 925 – Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody, rozdział 92502 – Parki Krajobrazowe.

Wyszczególnienie	Budżet po zmianach 2017 r.	Z tego:			
		Wynagrodzenia i składki	Wydatki na realizację zadań statutowych	Świadczenia na rzecz osób fizycznych	Wydatki majątkowe
Dział 925					
Rozdział 92502	3.047.077,51	1.987.114,00	973.905,51	36.058,00	50.000,00

W 2017 roku Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych posiadał do swojej dyspozycji środki w wysokości 3.047.077,51 zł (w dziale 925, rozdziale 92502), w tym środki pochodzące z budżetu Wojewody Lubelskiego w wysokości 1.150.000 zł, z budżetu Województwa Lubelskiego w wysokości 1.673.499,00 zł, z budżetu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie w kwocie 195.000,00 zł, z budżetu Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Janowie Lubelskim w kwocie 26.078,51 zł oraz z Powiatu Opole Lubelskie 2.500,00 zł.

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych w 2017 roku zrealizował wydatki budżetowe w kwocie 3.046.479,95 zł, z tego: 37,75% stanowią środki otrzymane z budżetu Wojewody Lubelskiego w kwocie 1.150.000,00 zł; 54,91% środki otrzymane z budżetu Województwa Lubelskiego w kwocie 1.672.951,44 zł; 6,40% stanowią środki otrzymane z WFOŚiGW w Lublinie w kwocie 194.950,00 zł; 0,86% środki otrzymane z ARiMR w Janowie Lubelskim w kwocie 26.078,51 zł; 0,08% środki otrzymane z Powiatu Opole Lubelskie w kwocie 2.500,00 zł.

Kwota 547,56 zł jako „niewykorzystane środki” została przekazana w dniu 29 grudnia 2017 roku na konto Województwa Lubelskiego, natomiast kwota 50,00 zł nie została przekazana przez WFOŚiGW na konto UMWL.

Poniesione wydatki uwzględniają:

Plan

Wykonanie

- wynagrodzenia i składki	1.987.114,00	1.987.077,57
- świadczenia na rzecz osób fizycznych	36.058,00	35.688,41
- wydatki na realizację zadań statutowych	973.905,51	973.713,97
- wydatki majątkowe	50.000,00	50.000,00

W wydatkach osobowych za 2017 roku uwzględniono:

- wynagrodzenia osobowe (§4010)	1.614.374,97	(100%)
- dodatkowe wynagrodzenie roczne (§4040)	97.432,27	(100%)
- składki ZUS (§4110 i §4120)	222.887,68	(100%)

Wydatki na wynagrodzenia osobowe (§4010) zostały poniesione dla 36 pracowników zatrudnionych na umowę o pracę.

Przeciętne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty wynosiło 34 etaty.

Wydatki na wynagrodzenia bezosobowe (§4170) za 2017 rok wyniosły 52.382,65 zł i zostały poniesione dla 14 osób zatrudnionych na umowę zlecenie i o dzieło.

Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych (§3020) za 2017 roku wyniosły 35.688,41 zł i zostały poniesione na zakup umundurowania, zakup okularów do pracy przy komputerze, zakup wody dla pracowników, wypłatę ekwiwalentu za pranie odzieży roboczej.

Kwota zrealizowanych wydatków rzeczowych wynosi - 973.713,97 zł (99,98%)

w tym:

-zakup paliwa (§4210)	- 33.557,22 zł
-zakup wyposażenia: akcesoriów i programów komputerowych, zakup materiałów biurowych, chemicznych, bhp i p.poż., pieczętek, tuszy i tonerów do drukarek i kserokopiarek, zakup materiałów promocyjnych, dydaktycznych i edukacyjnych, folderów i map, gier edukacyjnych, zakup upominków dla gości międzynarodowej konferencji zorganizowanej z okazji XXV-lecia Szczepieszyńskiego i Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego, zakup części zamiennych do samochodów oraz posiadanego sprzętu technicznego i gospodarczego, zakup tablic informacyjnych i granicznych do ustawienia w parkach krajobrazowych, zakup siana i owsa dla koników, zakup nagród dla uczestników konkursów ekologicznych i olimpiady ekologicznej (§4210)	- 347.322,28 zł
-wpłaty na PFRON (§4140)	- 13.979,00 zł
-zakup środków żywności (§4220)	- 5.267,42 zł
-zakup pomocy naukowych, książek, miesięcznika ekologicznego (§4240)	- 2.135,36 zł
-opłaty za dostarczoną wodę oraz energię elektryczną i ciepłą do oświetlania i ogrzewania pomieszczeń biurowych (§4260)	- 22.544,28 zł
-zakup usług remontowych (§4270)	- 100.123,85 zł
-zakup usług zdrowotnych (§4280)	- 1.664,00 zł
-opłaty poniesione na organizację etapu wojewódzkiego Olimpiady Wiedzy Ekologicznej, wojewódzkiego etapu konkursu Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski oraz międzynarodowej konferencji z okazji XXV-lecia Szczepieszyńskiego Parku Krajobrazowego i Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego, opłaty za udział w konferencjach	

organizowanych przez parki krajobrazowe Polski, opłaty za nadzór bhp, opłaty pocztowe, bankowe, komunikacyjne, transportowe, opłaty za usługę serwisową informatyczną, badania techniczne sprzętu samochodowego, konserwację kserokopiarek, opłaty za obsługę pomieszczeń biurowych wynajmowanych od LUW w Chełmie, monitorowanie systemu alarmowego, wywóz i gospodarowanie odpadami komunalnymi, legalizację gaśnic, koszty przewozu sprzętu biurowego związane ze zmianą lokalizacji Biura ZLPK w Lublinie, koszenie łąk w OZ w Janowie Podlaskim (§4300) - 171.763,42 zł

-opłaty za usługi telefonii stacjonarnej, komórkowej i Internetu (§4360) - 16.985,56 zł

-opłaty za administrowanie i czynsze za budynki, lokale i pomieszczenia garażowe (biuro i ośrodki zamiejscowe ZLPK)(§4400) - 192.034,65 zł

-podróże służbowe krajowe pracowników Zespołu (§4410) - 3.437,66 zł

-opłaty za ubezpieczenie środków transportu (§4430) - 16.200,00 zł

-ZFŚS - świadczenia socjalne dla pracowników i emerytów (§4440) - 38.431,00 zł

-opłaty podatku od nieruchomości (§4480) - 1.359,77 zł

-opłaty podatku rolnego (§4500) - 43,00 zł

-opłaty z tytułu trwałego zarządu (§4510) - 80,50 zł

- opłaty z tytułu szkoleń pracowników (§4700) - 6.785,00 zł

Wydatki majątkowe - 50.000,00 zł

- modernizacja bazy edukacyjnej w ostoi konika biłgorajskiego w miejscowości Szklarnia, dla potrzeb Ośrodka Zamiejscowego w Janowie Lubelskim (§6050).

Realizacja wydatków w zakresie wynagrodzeń i pochodnych od wynagrodzeń za 2017 r.

Rodzaje wydatków	Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych w Lublinie	
	Plan po zmianach (w złotych)	Wykonanie (w złotych)
Wynagrodzenia ogółem	1.987.114,00	1.987.077,57
w tym:		
§4010 - wynagrodzenia osobowe	1.614.409,00	1.614.374,97
w tym:		
<i>Nagrody jubileuszowe</i>	<i>24.510,00</i>	<i>24.510,00</i>
<i>Odprawy emerytalne i rentowe</i>	<i>0</i>	<i>17.280,00</i>
§4040 dodatkowe wynagrodzenie roczne	97.433,00	97.432,27
§4170 wynagrodzenia bezosobowe	52.383,00	52.382,65
Pochodne od wynagrodzeń ogółem	222.889,00	222.887,68
w tym:		

§4110 ZUS składki społeczne	198.613,00	198.612,01
§4120 ZUS składki na Fundusz Pracy	24.276,00	24.275,67
Łącznie wynagrodzenia wraz z pochodnymi	1.987.114,00	1.987.077,57
Średnioroczne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty	36	34

Realizacja wydatków w zakresie wykonanych remontów ZLPK w 2017 roku

Lp.	Zakres prac remontowych	Kwota złotych
1.	-remont pomieszczeń biurowych przeznaczonych na nową siedzibę Biura ZLPK w budynku położonym przy ul. Karłowicza 4 w Lublinie	83.290,00
2.	-remont stajni w Ośrodku Zamiejscowym Janów Lubelski	14.200,00
3.	-remont podłogi i ściany w Ośrodku Edukacyjno-Muzealnym w Brzeźnie	1.599,96
	Łącznie	99.089,96

Realizacja dotacji finansowych otrzymanych z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie, Powiatu Opolskiego w Opolu Lubelskim, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Janowie Lubelskim za 2017 rok.

Dotacja z WFOŚ i GW w Lublinie		
Rodzaje wydatków	Plan (w złotych)	Wykonanie (w złotych)
§4210: -wykonanie tablic informacyjnych w Kozłowieckim, Nadwieprzańskim i Strzeleckim Parku Krajobrazowym oraz na ścieżce przyrodniczo-historycznej Szczebrzeszyn-Kawęczynek w Szczebrzeszyńskim PK – 30.000,00 zł -wykonanie edukacyjnej gry planszowej „Wędrówka po Podlaskim Przełomie Bugu”, wykonanie gry przyrodniczej „Koło Fortuny” dla edukatorów ZLPK, wydruk map: Szczebrzeszyńskiego, Kozłowieckiego i Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego – 30.000,00 zł	150.000,00	150.000,00

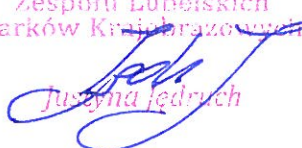
-zakup nagród w konkursach: „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski” i Olimpiadzie Wiedzy Ekologicznej – 20.000,00 zł -zakup upominków, wydruk albumu „Krajobrazy Roztocza” na międzynarodową konferencję organizowaną z okazji 25-lecia Szczebrzeszyńskiego i Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego – 20.000,00 zł -zakup wyposażenia do siedmiu namiotów ZLPK, zakup gier dla edukatorów ZLPK oraz wydruk 18 folderów o parkach krajobrazowych i Ośrodka Edukacyjno-Muzealnym w Brzeźnie na Święto Parków Krajobrazowych Województwa Lubelskiego (100%) – 50.000,00 zł		
§4300 – czynna ochrona muraw kserotermicznych i stanowisk chronionych gatunków roślin w Nadwieprzańskim i Krzczonowskim Parku Krajobrazowym (100%)	20.000,00	19.950,00
§6050 – modernizacja bazy edukacyjnej w ostoji konika biłgorajskiego w miejscowości Szklarnia – Ośrodek Zamiejskowy w Janowie Lubelskim (50,00%)	25.000,00	25.000,00
Łącznie WFOŚ i GW w Lublinie	195.000,00	194.950,00
Dotacja z Powiatu Opolskiego w Opolu Lubelskim		
§4210 – odnowienie oznakowania ścieżek dydaktycznych w Parkach Krajobrazowych: Kazimierskim i Wrzelowieckim na terenie Powiatu Opolskiego (26,45%)	2.500,00	2.500,00
Łącznie Powiat Opolski	2.500,00	2.500,00
Dotacja z ARiMR w Janowie Lubelskim		
§4170 – umowa na remont pomieszczeń biurowych OZ w Janowie Lubelskim	1.500,00	1.500,00
§4210 – zakup siana i owsa dla koników, zakup sprzętu gospodarczego, farb, materiałów budowlanych w OZ w Janowie Lubelskim	8 134,51	8 134,51
§4270 – remont stajni OZ w Janowie Lubelskim	14.200,00	14.200,00
§4480 – opłata podatku od nieruchomości w OZ w Janowie Lubelskim	244,00	244,00
§4700 – opłata za szkolenie pracownika w OZ w Janowie Lubelskim	2.000,00	2.000,00
Łącznie ARiMR w Janowie Lubelskim	26 078,51	26 078,51
Łącznie dotacje	223.578,51	223.528,51

VII. Informacja z realizacji dochodów budżetowych za rok 2017.

dział 925 – Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody, rozdział 92502 – Parki Krajobrazowe

Rodzaj dochodów	Plan (w złotych)	Wykonanie (w złotych)
§0870 – wpływy ze sprzedaży składników majątkowych – sprzedaż samochodu Fiat Doblo	0	3.120,00
§0970 – wpływy z różnych dochodów (wpływy z tytułu wynagrodzenia dla płatnika z tytułu wykonywania zadań określanych przepisami prawa)	0	857,96
§2460 – środki otrzymane od pozostałych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych na realizację zadań bieżących jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych	11.597,26	0
Łącznie	11.597,26	3.977,96

Kwota powyższa została przekazana na konto Województwa Lubelskiego w terminie określonym w przepisach ustawy o rachunkowości.

DYREKTOR
Zespołu Lubelskich
Parków Krajobrazowych

Justyna Jedruch

Zakończenie

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych zrealizował „Program działania na 2017 rok” przyjęty uchwałą Nr CLXI/3255/2017 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 7 lutego 2017 r.